

KAITSE KODU!

2. november 1929

NR. 44

Hind 20 senti

Tänases numbris:

- Kaanepilt: Kr. Raud, «Kalmuneid», vaata lähemalt lk. 1180.
H. Prants: Poolesaja aasta eest.
— Kodumaa à la carte
Martti Lehtonen: Noored kotkad.
R. L.: Kaugete eesmärkide poole!
T. Karilas: Pögenemine välisleegionist.
P. Michelson: Olgu rohkem taset koonduda!
V. K.: Helsingi maleva laskevõistluste tagajärjed.
— Meest sõnast seotakse...
Ajaviidet ja naljaraasukesi.
Mailo Talvio: Kured (järg).
Male.

„Kaitse Kodu!“

on tänavu kuni novembri alguseni ilmunud kaugelt üle 1000 lehekülje.

1. detsembril ilmub „Kaitse Kodu!“ värviliste kaantega ja ligi 150 leheküljelises kaustas **kodukaitse erinumbrina**. Selle numbriga tahab pühitseda ka kalevi malev oma viieaastasest juubelist, mälestades neid aegu, kus ta sündis 1924. a. 1. detsembri äreval hommikul.

„Kaitse Kodu!“ jõulunumber,

samuti värviliste kaantega ja üle 100 leheküljelises kaustas, tahab ületada kõik seni nähtu, kuna selle numbriga „Kaitse Kodu!“ annab oma parima.

Detsembri keskel ilmub „Kaitse Kodu!“ väljaandel trükist meeldivas kaustas 128-leheküljeline **kaitseliitlase kalender-käsiraamat** ja see saadetakse kõigile „Kaitse Kodu!“ tuleva aasta tellijatele tasuta koju kätte.

Siin loetletud hüved on ainult pisku osa kõigest sellest, mis „Kaitse Kodu!“ aasta jooksul ainult 6 krooni eest pakub oma lugejaile.

Mõelge seepärast varakult tellimise uuendamisele aasta vahetusel. Uutele tellijatele, samuti ka senistele, kes oma tellimisraha hiljem kindlaksmääratavaks tähtjaks ära tasuvad, korraldab „Kaitse Kodu!“ aasta alul nagu endistelgi aastatel loosimise, kus võitudeks on palju väärtuslikke ja hinnalisi asju.

Jälgige järgnevaid reklaamkuulutusi „Kaitse Kodu!“s.

V aastakäik.

2. nov. 1929.

KAITSE KODU!

Tellimishind: aastas 6 krooni,
poolaastas 3 krooni, veerand-
aastas 1 kroon 50 senti, kuus
50 senti.

Üksiknumber 20 senti.

Nr. 44.

Kuulutuste hinnad: $\frac{1}{2}$ lehek.
teksti ees Kr. 50, tekstis ja tagu-
mise kaane välisküljel Kr. 80,
teksti järel Kr. 40 ja kaante si-
sekülgedel Kr. 60. — Vähemad
kuulutused proportsionaalselt
odavamad.

Ilmub üks kord nädalas.

Toimetus ja talitus: Tallinnas, Kaarli tän. 8, Kaitseliidu staabis. Tel. 370. Toimetuse kõnetunnid igal äri-
päeval kella 10—12 e. l. Kaastöö arvatakse ainult siis tasu alla, kui sellele tasunõudmine peale kirjutatud. Tar-
vitamata ja tagasisaatmiseks markimata käsikirju alal ei hoita.

Väljaandja: Kaitseliidu peastaap. Vastutav toimetaja: kol.-ltm. J. Maide. Tegev toimetaja: L. Sõerd.

Soovitame häid paberosse

MANON-BAAR-STELLA-DIVA

„Laferme“

POOLESAJA AASTA EEST.

Saksa-Austria liidu loomine, mis kujunes eelsammuks ja tõukeks maailmasõjale. Ida-Euroopa riikliku olukorra määrajaks oli paari sajangu jooksul Vene ja Preisi poliitiline vahekord.

„Kaitse Kodu!“ on olnud viimasel ajal mitmel puhul kõnet kodumaa ajaloolistest küsimustest. Toome nüüd vahelduseks kirjelduse Ida-Euroopa üldajaloo allalt, mis ligidalt puutub ka meie maa seisukorda.

Maaailma ajaloo suured sündmused ja mõjuvad mur-
rangud seisavad enamasti omavahel ikka tihedasti si-
demes — piltlikult öeldes, nagu ahellülid või rittasea-
tud helmed. Kõigil maailma põrutavatel sündmustel
on ikka olemas oma eelareng — mõnikord õige
pikk. Mitmed sündmused avaldavad oma mõju alles sa-
jangute järele — isegi aastatuhandete tagant.

Nõnda on muuseas lugu ka viimase maailmasõjaga.
Selle süttimise süüdlaste otsimiseks on teatavasti vaiel-

dud otsatuseni ja kirjutatud küsimuse selgitamiseks
suuri raamatuid. Aga õiget selgust selles saada pole
üldse võimalik. Sest õieti peitus sõja puhkemine um-
mikus, kuhu Euroopa üldpoliitika olude arenemine paar-
rikümne aasta eest oli sattunud. Sellest väljasaami-
seks ei leitud viimaks muud teed kui taheti umbsõlm
raida lahti mõõgaga, nagu seda tegi omal ajal
suur maailmavõitja Makedoonia Aleksander
Gordiusse imevankri keerdsõlmega.

Kahtlemata oli maailma tulekahju leegile löömiseks 1914. a. suvel otsekohelel tegev terve rida riigimehi, seejuures talitades otse kuriteoliselt. Aga nende inetu teguviis võis õnnestuda ainult seetõttu, et üldolukord oli sõja puhkemiseks juba ammu saanud küpseks, poliitiline õhkond köetud kuumaks, mistõttu iga vähemgi tõuge võis tekitada plahvatuse, nagu tulesädeme sattumine püssirohuvaati või tulitikul olekuhja.

Jälgides maailmasõja süttimise algidusid võime neid märgata juba üle kahe sajangu tagasi, ning — mis õige tähelepanev — etendas seejuures oma osa otse meie maa riiklik seisukord. 17. sajangu jooksul oli kujunenud Põhja-Euroopas mõõduandvamaks võimuks Rootsi riik, kes siis valitses peaaegu kogu Läänemere ümbruskonna maade (ka Eesti) üle. Selle seisukorra arvasid olevat endale kitsenduseks ühelt poolt Vene, teiselt poolt Preisi riigid, ning asusid tegutsema Rootsi võimu väljatõrjumiseks siitpoolt Läänemerd. Venemaa tahtis omandada Rootsi käes olevaid Baltimaid, Preisi riik Pommernit, mis 30-aastase sõja tagajärjel saanud Rootsi. Selle püüde teostamiseks pidasid mõlemad 17. sajangu teisel poolel Rootsi sõda, kuid siis said lüüa. Aga 18. sajangu alul korraldi ettevõtet hoopis hoogsamalt ja seekord õnnestus see „ajaloo geeniuuse uinaku tõttu“, nagu seda on tabavalt mainitud. Tagajärjeks oli Rootsi kultuurilise suurvõimu häving ning poolaasialise toore Venemaa astumine ta asemele Põhja-ida-Euroopas kaaluandvaks võimuks, millist ülesannet ta aga täitis üsna armetult.

Kuid otse Venemaa ajal asus ka Preisi riik maailma poliitikas kaaskõnelejaks. Rootsi vastu sihitud „röövliliidust“ Põhjasõja algatusel ei võtnud ta osa küll alul, kuid kui Rootsi võim õnnetu Poltava päeva tõttu juba oli murtud, asus temagi Rootsi vaenlaste poole ning võttis neilt ära üle poole Pommerit. Mõistetavalt viis see ühine tegevus Vene- ja Preisimaa juba sel puhul tegelikult nagu liidu seisukorda, kuigi seda ei tehtud kirjalikult. Ning see mõjus suurelt sõja lõpusaaduse kujunemiseks. Sest Kesk- ja Lääne-Euroopas hakati juba siis hirmu tundma toore „Vene karu“ võimu ees, kes oma kodumaa padrikutest ajas välja oma küüneed Euroopa kultuuri piirkonda. Nähes Rootsi täielist allajäämist asusid siis Inglise, Hollandi ja Austria riigid tõketegevisele Venemaa ligi kaugemale Läänesse tikkumise vastu (a. 1720).

Mõeldi võtta ette sõjakäsi Vene iha taltsutamiseks. Selle õnnestumiseks oli aga hädasti vaja Preisimaa osavõttu, vähemalt tema luba sõjavägede saatmiseks Preisimaa kaudu. Seda andmast tõrkus aga Preisimaa kindral, mistõttu mainitud kava äpardus ja Venemaa oma sõjasaagi Rootsi täiesti võis omandada, saades nii osaliseks Euroopa kultuuriilma peres — Preisi toetusel*).

Seejärele jäigi ligi paariks sajanguks Vene ja Preisi vahekord oluliselt liidumoealiseks, ühtlasi üksteise toetamiseks oma võimu paisutamisel, kuna nende huvid üldiselt olid kaunis ühised. Seda sõprust katkestas küll korra 18. sajangu keskel „seitsmeaastane sõda“, kus Preisimaa sattus vaenusse ka Venega. Aga see sündis keisrinna Elisabethi isiklikul tujul ja ta surma järele seati pea jällegi jalale uus sõprus, mille mõjuvaks tunnismärgiks oli sajangu lõpul ühiselt ettevõtetud Poola riigi hävitamine ja omavahel jagamine (Austria tuli selleks kaasa õieti vastumeelselt, et mitte Poolat täielikult naabrite saagiks jätta). Seejuures kippus küll Kuramaa omandamise pärast — mida Poola pärandusest endale püüdsid nii Vene- kui

*) On huvitav seegi, et Vene ja Preisi riigid 18. sajangu alul, oma võimu paisutades ja tähtsust tõstes, end ka — ligikaudu ühtlasi — ülendasid nimetuslikult: Venemaa sai keiserriiigiks, Preisimaa kuningriigiks — hiljem kasvas ka Saksa keiserriiigiks.

ka Preisimaa — vastolu tekkima, aga „see pilveke läks mööda“.

Õige selgesu ilmus Venemaa suur sõprus Preisiga Napoleoni sõdade ajal, kus a. 1806 Vene keiser oma täie jõuga Prantsuse vastu Preisile appi läks, aga lüüasamine järele selle ometi pidi jätma Napoleoni armee hooleks, mistõttu Napoleoni sõjakäigul Vene vastu a. 1812 ka Preisi sõjavägi Prantsuse „suure armee“ liiki astus. Aga ta tegi seda summitult ning Preisi abivägi sõidiski Venega ainult silmakirjaks. „Suure armee“ hävingu järele lõi Preisi riik varmalt Napoleonist lahku ja tegi Venega 1813. a. kindla sõjaliidu Prantsuse võimu kukutamiseks, mis asjaolude soodsa arenemise tõttu aasta jooksul teostatigi.

Napoleoni kukutamise järele Euroopa kestva rahu üle valvajaks loodud n. n. „pühas liidus“ olid endast mõistetavalt tugiteavasteks Vene keiser ja Preisi kuningas. Ning kui see liit pärastpoole olude tõttu isenesest lagunes, arvasid need oma õiguseks, liidu juhtimõtteid edaspidigi alles hoida, mis neil küll vähe õnnestus. Senise sooja riikliku poliitika olukorra veelgi mõjukaks edasiarendajaks sai Vene keiser Nikolai abieluline Preisi kuninga tütreaga, mis täiesti dokumenteeris nende riikide käsikäes käimist ja võimaldas Vene keisrile etendada hulgal ajal „Euroopa kordniku“ osa (muuseas Ungari vabadusliikumise mahasurumiseks a. 1849).

Kui siis Vene surve Euroopale liiaks läks, nii et Lääne võimud — Prantsuse ja Inglise — selle tõrjumiseks Vene vastu välja astusid (Krimmi sõda a. 1854—1856) ja tõepoolest oma püüde teostasid, oli Venele preisi-sõbraline poliitika ikkagi suureks toetuseks, mistõttu Vene pääsis rahulepingus kaunis kerge kaubaga.

Pea selle järele sai Preisi poliitika juhtijaks tuntuud „raudmees“ Bismarck, kelle terane pilk tundis täiel mõõdul ära Vene sõpruse tähtsust oma suurepärase kavade teostamiseks: Preisi riik tõsta Saksamaa juhtivamaks võimuks ning ühtlustada selle alla muud Saksa osariigid. Ta peasihiks oli siis Vene poliitika toetamisega sellelt vastuteenid omandada. Eriti Poola vämmu sumbutamise puhul kaasa aidates ning Lääne võimude vaheleastumise püüdeid takistades näitas Bismarck end suure Vene sõbrana. Tasu ei jäänud tulemata. Kolmes sõjas, mis Preisi riik pidas oma võimu paisutamiseks: a. 1864 Daaniga, a. 1866 Austria-ga ja 1870 Prantsusmaaga, tegutses ta Venemaa nõusolekul ja viimases sõjas, otsekohelel toetusel, kuna Vene keiser selge sõnaga keelas ära muude riikide appiminekku Prantsusmaale, sest siis läheks tema Preisi poole*).

Vene isamaalaste see teguviis küll sugugi ei meeldinud, kuna kardeti saksluse suurusel Venele kahju tekkivat. Paljud Vene suurnikud, nendega ühes isegi troonipärija (pärastine keiser Aleksander III), avaldasid lausa oma poolehoidu Prantsusmaale. Aga keiser Aleksander II oli Preisi sõpruses kindel — liiati, et seetõttu end võis vabastada Krimmi sõjas temale pealepandud kitsendustest Mustamere laevastiku asjus. Nii sai Venemaaagi Prantsuse lüüasaamisest endale tulu — ülipalju suurema, muidugi Preisimaa, kes nüüd muutus Saksa keiserriiigiks ning kerkis kauaks ajaks Euroopa poliitikas mõõduandvaks.

Varjuküljeks sellele saavutusele oli aga Prantsusmaa muutumine täieliseks Saksa vihameheks. Et selle kättemaksu vastu kindlustatud olla, oskas Bismarcki peen poliitika tõmmata Saksamaaga liitu ammuse sõbra Venemaa ning ka ühtlasi Preisi endise vastase Austria, kes vanu pahandusi unustades

*) Sellest asjaolust tekkis siis meie rahva juures õige laialt arvamine — mida levitasid sõjaväelased —, Vene sõjavägi olnud tõepoolest preislastega ühes sõjas Prantsuse vastu, kuid Preisi mündrites ja sõjariistus. See oletus on omakohast tuse tõendus Vene võimu kõrge hinnangu kohta tol ajal. Arvati, et ainult tema abil Preisimaa võis võita.

tahtis kasutada tugevat Saksa võimu oma Balkani poliitikas. A. 1872 sügisel loodi siis Berliinis, kus viibisid külas Vene ja Austria keisrid, nende vahel kuulus „kolme keisri liit“, mille sihiks öeldi olevat Euroopa rahu alleshoidmine — esireas muidugi käesoleva poliitikaseisukorra püstitamine, Saksamaa soovi kohaselt.

Agas see väliselt väga võimukalt kuju kandeveer liit oli öieti seemisel õõnes, sest peagi löid käärimisele Balkani olud, tekkisid sealsete kristlikude rahvaste vabanemise püüded Türgi võimu alt, mis võtsid ikka enam hoogu ja viisid viimati väikesele Türgi-Serbia, pärast suurele Vene-Türgi, sõjale. Neis asjus pörkasid aga Vene ja Austria huvid täiesti vastamisi, kumbki tahtis Balkani oma võimu võimalikult laiutada, teist eemale tõrjuda. Muidugi püüdis Saksamaa etendada oma sõprade juures vaheltsobitaja osa, mis aga õnnestus ainult osalt. Tagajärjeks oli „kolme keisri liidu“ jõuetuks jäämine ja ta tähtsuse kadumine, kuigi seda vormiliselt lasti edasi kesta. Tegelikult hävis see aga juba Vene-Türgi sõja tagajärjel üsna.

Sest Vene võimu liiaiks paisutamisele Türgi arvel astusid oma huvides kindlasti vastu Inglismaaga ühes ka Austria, ning Berliini lepingus a. 1878 kärbiti Venemaa nõudeid õige suurelt. See pahandas muidugi Vene isamaalased põhjalikult ning seda meeleolu ei suutnud ka keiser enam taltsutada. Venes süüdistati oma äpardustes lausa mitte ainult otsekoheseid vastaseid Inglismaad ja Austriat, vaid kaudiselt ka Saksamaad, miks see Vene püüdeid küllaldaselt polnud toetanud ega tarviliselt tasunud varemait Venemaa teeneid Preisi poliitika edendamisel. Nõnda kerkis juba siis päevakorraale tõsiselt täielise murrangu tekkimine Vene ja Preisi-Saksamaa senises vahekorras nende muutumine sõpradest vastasteks. Öeldi, et „tee Konstantinopoli kättesaamiseks (Türgilt) käib Berliini kaudu“.

Oli võimalus, et Vene „üliisamaalased“ (kõikslaavlast) viimaks tsaarigi endaga kaasa kisuvad ja Saksamaaga sõja algavad.

Selle hädaohu ärahoidmiseks korraldati küll veel Saksa ja Vene keisrite kokkusaamine septembrikuu alul 1879. a. mõlema riigi piiril (aga Vene pinnal) Aleksandrovo lossis, kuid seegi jäi asjatuks.

Niisugusel asjaolul tegi siis Bismarck oma poolt otsustava käände, otsides, Venet kõrvale jättes, ligemat liitu Austriaga. Ja 29. okt. loodigi Saksa-Austria vaheline täielik liit, mis kohustas mõlemaid lepinglasi sõja puhul Venemaa (ettevaatlikult öeldi: kui Venemaa kummalegi peale tungib või teist riiki pealetungimisel toetab) oma liitlast täie sõjaväelise jõuga toetama; sõja puhul mõne muu riigiga, mis kummalgi liitlasel võiks tulla, oli teine kohustatud pidama „sõbralikku erapoolest“. Liidust teatati seekord avalikult ainult üldjoontes, kinditades, et selle siht olevat rahu alalhoidmine. Liidu üksiktingimused jäid kaua saladuseks, aga ta otsustarve oli igatahes selge kõigile: liit oli loodud Vene vastu. Venemaal tõusis teadagi pahameel nii suureks, et tõepoolest seetõttu juba sõja puhkemist võimalikuks arvati ja Saksamaal selle vastu valmis oldi. Kõneldi isegi sõja puhul väe ülemjuhataja määramisest; selleks pidi saama Saksa kuningas.

Selleks korraks aga rauges sõjatuhin peagi, sest Venemaal tunti küllalt selgelt, et temal raske Türgi sõja väsimuse järele uueks sõjaks tugeva liidu vastu jõudu pole. Pealegi asus järgneval aastail Saksa-Austria liidule ligi ka Itaalia, kes nõnda endale tuge otsis Prantsuse-naabri ülevõimu vastu Vahemerel. (Prantsuse riik võttis a. 1881 Põhja-Aafrikas enda alla Tunisimaa, mida Itaalia endale hädaohtlikuks pidas ja selle üle väga pahandas). Seega kujunes Euroopas „kolme keskriigi liit“ õige mõjuvaks teguriks, kellele vastu astuda ei usaldatud.

Nõnda võisid liidu loojad oma saavutustega enda arvates olla rahul. Pärastine Euroopa riiklikkude seisukordade arenemine näitas aga ka asja teist külge. Liidu loomise tagajärjed olid tuleviku kohta tõepoolest suured, kuid, — nagu seda sünnib ajaloo käigus õige tihti —, vastandlikud, nagu seda alul võidi arvata, sest surve kutsus välja vasturive. Isegi teravaaruline Bismarck polnud asjade edaspidise arenguga küllalt õigesti arvestanud. Küll oli temale see selge, et Kesk-Euroopa liidu loomine et loomusunnil ligindab üksteisele neid riike, mille vastu liit oli pöördud: Vene ja Prantsusmaa. Ta teadis väga hästi, et Venemaal juba varemgi oli olemas, nagu eelpool kuuldud, mõjukas saksavastane vool, mistõttu 1860. a. järele oli korraks kõne all Vene-Prantsuse vaheline sõbrustus. Siis aga ajas selle kavatsuse täiesti nurja Poola mäss, kuna Prantsuse poliitika püüdis poolakate asja toetada. Aga hiljem andis Saksamaa ühtlaseks ja vägevaks saamine Venes tugeva tõuke Prantsusmaale „silmade tegemiseks“. Seda arvesse võttes püüdis Bismarck edaspidigi „kaht rauda tules hoida“ — Venemaadki mitte endast üsna ära võõrutada, ning pakkus Venele uuesti sõbrakätt. Oli ju eelmainitud kolme keisri liit vormiliselt alles lõpetamata. Ja tõepoolest õnnestus temal a. 1884 hua uut kokkulepet Venega, kuigi mitte enam otsekohese liidu kujul: kolm keisririiki kohustasid end kolmeks aastaks „endi vahel rahu pidama“ ja kõiki küsimusi, millest vastolu võiks tekkida, sõbralikult lahendada. See kokkulepe uuendati a. 1887 — jällegi kolmeks aastaks.

Nii näis rahu edasikestmine Ida-Euroopas ikkagi kindlustatud olevat, seda enam, et Vene ja Saksa keisrid jällegi vastastikku üksteisel hakkasid külas käima: keiser Vilhelm II tuli kohe oma troonileasamise järele (1888. a.) Peterburgi võõrsile, millele järgnes tsaari külastamine Berliinis.

Agas ikkagi selgus täielt asjalugu, et selle järele, mis oli sündinud, mitte enam polnud loota Vene ja Saksamaa vahel endise sooja vahekorra uuendamist. Võidi küll veel elada rahu, aga mitte enam sõpruses. Uus pööre tuli asjalooesse, kui Bismarcki ametist lahkumise järele Saksa uus riigikantsler Caprivi Venemaa olevat kokkulepet a. 1890 mitte enam ei uuendanud, seda „keeruliseks“ pidades; Saksamaa poliitika piirdus edaspidi ainult kolmikliiduga. Seega aga tõugati otse loomusunnil Venemaa (kel hakkas hirm, et Saksamaa sõbrutseb ka Inglismaaga, kellega ta siis seisist teravas vastolus) teele, endale sõprust ja toetust otsima Prantsusmaalt — hoolimata, et nende riikide kogu valitsuskord ja poliitiline laad oli täiesti üksteisest lahkuminev; Venemaa oli kõvasti vanameelne, Prantsusmaa suuresti vabameelne. Aga poliitiliste otsustarvete saavutamiseks suudeti jagu saada kõigist tõketest. Teostus tolle aja kohta imelugu: Isevalitsejatsaar kuulatas au andes prantslaste „mässumeelset“ marseljeesi.

Prantsuse laevastiku külaskäik Kroonlinnas a. 1891 ja Vene oma võõrustamine Toulonis a. 1893 näitasid täielt seisukorra pööret kogu maailmale. Avalikult kõneldi küll ikka ainult vastastikkusest „hea sõprusest“, mis olevat rahu kindlustamiseks, aga et tõepoolest tegemist oli liiduga, sõja puhuks, näitas hiljemini tsaari külaskäik Pariisi (oktoobril 1896. a.), kus teda vastu võeti ütlemtatu vaimustusega; samuti sündis see Prantsuse presidendi Faure külastamine Peterburgis a. 1897; sel puhul kõneldi juba ka ametlikult des tervitustes lausa liidust.

Seejärele tuli aga jälle uus tuulepööre, Venemaa juhtis oma täie tähelepanu Kaugesse-Idasse ja jättis Euroopa asjad enam kõrvale. Balkani olude kohta saadi Austriaga koguni ajutine kokkulepe. Samuti otsis Prantsusmaa endale tegevust asumaade alal mujal maailmajagudes, milleks teda isegi Saksamaa enda huvides toetas, sest see mõjus teataval määral nende

vahelise vaenu vähenduseks, kuna selle vastu Inglis- ja Prantsusmaa vahekorid otse asumaade küsimuses õige teravaks läks. Teiselt poolt oli ka Venemaa Inglise mitmel alal kõvas vastolus. Nõnda näis korraks kolmikliidu ja Vene-Prantsuse liidu vastolu vähenemat.

Kuid selle arengu rikkus täiesti ära Saksa keisri ettetükkiv upsakus ja oma võimu tagaajamine, kuna ta astus rõhuga vastu Prantsuse poliitikale Marokkos a. 1906, ühtlasi asus endale tugeva merevõimu loomisele, millega ta Inglismaale muutus kardetavaks võistlejaks. Ei hoolinud ka Inglise poolt mitmel puhul otsitud kokkuleppe püüetest merejõudude piiramiseks. Nõnda tuli, mis pidi tulema: ka Inglismaa ligines Vene-Prantsuse liidule, mis selgesti avaldus a. 1908 Inglise kuninga ja Prantsuse presidendi külaskäikudest Tallinna all tsaariga kokkusaamiseks. Kõigiti tõenäoliselt valmis juba siis see „südamlik sõprus“ Vene-Prantsuse liidu ja Inglismaa vahel, mille vilil pärast ikka enam

nähtavale tuli, kuigi Inglismaa end lausa ja kindlalt kaksikliiduga ei kõitnud. — On tähelepanav, et mainitud suur ajalooline pööre sündis meie maa rannal, Tallinna lahe pinnal.

Kõige selle tõttu, mis siin kuuldud, pidi viimaks nende kahe vaenulise leeri vahel kokkupõrge tulema, mis sündiski 1914. a. suvel.

See tõi teatavasti üldise maailma poliitilise jume ümberkujunemise, — eriti täielts Ida-Euroopas. Siin parandas ajaloo geenius oma kahe sajangu eest astunud eksisammu. Siis olid Vene- ja Preisimaa samas sihis tegutsedes siin moodustanud olud oma huvide kohaselt ja kaua aega ühes nõus olles seda korraldust alles hoidnud. Nüüd nad hävitasid — muutunud oludes — vastastikku ise üksteise võimu, millega avanes tee üsnuutele teguritele Läänemere idaranniku maal — Eestilegi. Selle kohta võime tunda rahuldust.

H. Prants.

KUMNE AASTA EEST.

Kaitseliidu 1. kehalise kasvatuse kursused 1919. a. sügisel. Keskel toliaegne kaitseliidu ülem Alver, temast paremal kursuste lektor hra Resev-Resel ja vasakul Tallinna linna toliaegne komandant kpt. Rõuk.

Kodumaa „à la carte“.

Eesti rukkileib maitseb võõrsil magusamini nisusaiast.

Kaugel kodumaast...

Iga maa, olenevalt kliimalistest tingimustest, toodab teistest maadest erinevaid saadusi, mida rahvas tarvitab ülalpidamiseks. Seetõttu peaaegu igal rahval on omapärane kokakunst, **omad rahvuslikud toidud** ja söögikombed.

Võõrsile sattudes inimene igatseb kodumaa toitude järele. Kõik eestlased, kes välismail viibinud, kurdavad: ei oska süüa sealseid toite, ei oska elada nendega. Need ei maitse ega täida kõhtu nii nagu täidab kodumaa toit.

Väljarändajad, kes elutsevad kesk Ameerika nisuvälju, tunnevad igatsust kodumaa musta leiva järele. Kui võõrsil viibivale eestlasele anda tükk kodumaa rukkileiba, miliseid mälestusi manab see esile! Tulevad meele tuules tasa lainetavad rukkiväljad, milles siin-seal paistab sinine rukkilill... Tulevad meele valgekoorelised kased põldude serval ja pihlakad, mille punetavad marjad tervitavad sügisel põllule tööle minejat.

Mitte üksi eestlased, vaid kõikidesse rahvustesse kuuluvad inimesed igatsevad võõrsil viibides kodumaa toitude järele. Suurtes maailmalinnades ongi erisöögimajad ja restoranid mitmesuguste rahvuste jaoks või valmistatakse üksikute rahvaste eritoite.

„Kodumaa à la carte“ saab itaallane, kui ta Berliinis või Pariisis tellib oma rahvustoidu — **makaronid**. Raske on ette kujutada itaallast, kes ei sööks makarone, ja

kui ta on võõrsil, siis püüab ta otsides üles ikka niisuguse koha, kus saab kodumaad, päikesepaistelisel Itaaliat, meele tuletavat toitu.

Euroopa ja Ameerika suurlinnad kubisevad hiinlastest ja jaapanlastest. Kas nad loobuvad oma riisist? — Ei, sest see tähendaks ühtlasi ka loobumist harjumustest, mis aastatuhandete jooksul kasvanud rahva verre, saanud osakeseks tema elust.

Muidu täiesti europaseerunud hiinlane, kes kannab eurooplase riideid ja on omaks võtnud tema eluviisid, ei raatsi loobuda oma riisist ja — söögipulkadest. Riisi saab tellida söögimajas või restoranis, kuid hiinlase omapäraseid söögiriistu, kaht lakitud puupulka, ei ole. Hiinlane teab seda ja võtab pulgad kaasa, sest kahvliga või lusikaga söömine jääb temale ikka võõraks, kuigi ta eurooplaste keskel viibides sageli peab sööma ja jooma nii nagu eurooplasted.

Samasse restorani, kus sööb hiinlane, astub sisse ka jaapanlane ja istub lõunatama hiinlase kõrvale. Nad ei ole sõbrad, nende vahel annab end tunda see suur vastolu, mis valitseb Jaapani ja Hiina rahva vahel. Kuid neid toob siia ühisesse lokaali see, mis neil on ühine — nende peatoiduaine riis.

Suve lõpul Tallinnas peetud näitus-messi puhul ütles Nõukogude paviljonis ametnik ajakirjanikkudele, et Vene „samovar“, teekeetmise masin, on vallutamas maailma. „Samovar“ olevat ühe aastakümne jooksul levinud mitte üksi Euroopa maades, vaid ka Ameerikas.

Kuid kuidas „samovar“ leidis tee teistesse riikidesse? Selle venelaste teekeeduriista viisid kogu maailma laiali emigrandid, inimesed, kellelt Venemaa uued peremehed võtsid selle, mis inimesel on kõige kallim — nende kodu ja kodumaa.

Laiali pillatud mööda maailma, raskes võitluses oma olemasolu eest, kesk võõrast rahvast saatuse vaesedlapsed — emigrandid — viisid kaasa ka „samovari“.

Venelasele-emigrandile tuletab „samovar“ meele talve Venemaal, kui õues paukus külm ja laual kees „samovar“.

Neile paljukannatanud, kodumaata inimestele on „samovar“ tihti ainsaks asjaliseks mälestuseks endisest elust ja sellest kodumaast, kuhu paljud neist ei tohi enam minna tagasi.

Kui jälgida emigrantide elu, ainult siis

tundub, kui raskelt võib inimest tabada kodumaa kaotus. Niikaua kui kodumaa piirid on inimesele avatud, niikaua kui kodumaa teda püüab hoida kinni, teda tagasi kutsuda, ei tunta õieti, mis tähendab kodumaa. Kuid tarvitseb inimeselt võtta võimalus sidemeist, mis teda seni ühendasid sünnimaaga, siis alles tunneb inimene kaotuse valu.

Ja emigrant läheb võõrsil kooskäimiskohta, laseb seal panna keema „samovari“ ja selle kahina saatel mõlgutab mõtteid kodus, mis on kaugel. Kui tal on veel kaasas peotäis mulda, mis põgenemisel kahmatud kodumaa pinnast, siis ta tunneb, et ta ei ole kõigest hoolimata veel täiesti ära lõigatud kodumaast, lootus temas saab uuesti jõudu: „Vast tuleb siis-

ki veel kord aeg, kus me pöördume tagasi koju...“

Neeger, hindu, türklane — igaüks otsib võõrsil viibides kohta, kus saaks oma rahvuslike toite. Kuid kes annab eestlasele Pariisis või New-Yorgis musta leiba ja verivorsti? Või suurepäraselt kodumaa kama, mida maaelanikud on õppinud hindama? Ei ole neid ka „õnne-maadet“, kuhu väljarändajad asuvad. Ja siis tundub, et kodumaal olid head asjad, mida võõrsil ei ole.

Kodumaa „à la carte“ — see on, kui eestlasele Pariisis, Londonis või Buenos-Airesis tellimise peale antakse lauale seapraad hapukapsaga või rasvas särisevad verivorstid. Kuid suuremalt osalt niisugused unistused jäävadki võõrsil viibija jaoks unistusteks.

Noored kofkad.

(Noortele kaitseliitlastele.)

*Me, noored, tuleme vaid rauda kandes
Ja igas tiivalöögis meil on tulesädemeid.
Kui sõjatants, nii meie lend on kaunis,
Me tee lä'eb vastu fundmatule saatusele.*

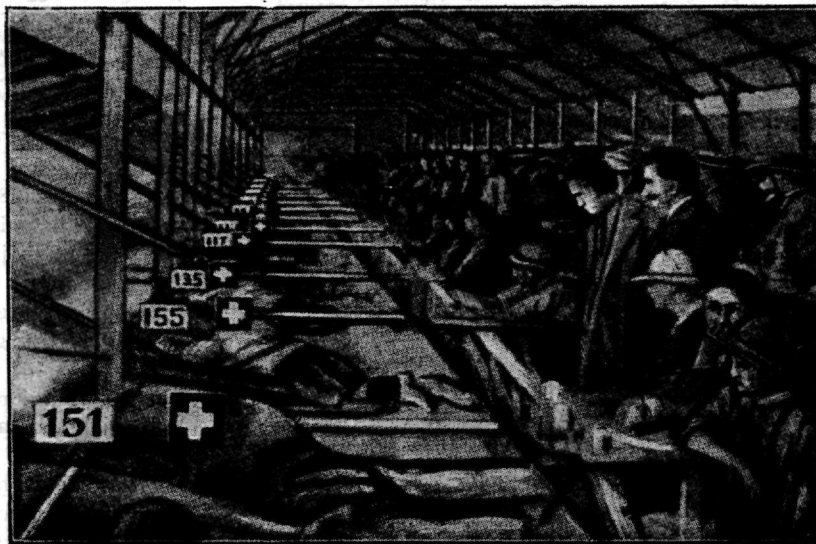
*Me pühaks eluks ainult, surmaks sündisime
Ja oma isadema õigust kaitsma.
Suur Põhja kangelaste jõud on peidet meisse,
Me muinasaja kuningate lapsed.*

*Me tiivalöögid kuulda kaugel' lõuna,
Lääs annab alla, ida põgeneb ja noored sealt
Kui vennad tõusevad kõik meie parve,
Me õhud hõvitame Põhja rahva vabalt maalt.*

*Martti Lehtonen.
(„Hakkapeliitta“).*

KAUGETE EESMÄRKIDE POOLE!

Bellinzona laskemaja sisemus.

„Laskesport saagu rahva armastatud spordiharuks!“ kõlab kiri, mille kaitseliidu ülem kindral **Roska** seadis laskesportliku liikumise lipule.

See põhimõte lööb juba kaitseliitlaste massides läbi, kuid ei juleta veel igal pool täie usalduse ja andumusega minna rada mööda, mis pakub laskurile endale kaunimat ja kasulikumat rahuldust.

See on Eesti rahva üldine viga, et ei hinnata küllalt kõrgelt ja väärtiselt **enda** tegevust ja toimingut. Mis välismaadel igapäevaseks asjaks, paistab meile sagedasti kättesaamatul kaugusel.

Lääne rahvaste küttide ja laskurite tegevus paistab mõnelegi puutumatu pühadusena.

See ei ole nii. Laskmine on seal samasugune igapäevane ja lihtne toiming kui meilgi, vahest parema relvaga ja parema laskemoonaga.

Vahe on selles, et seal on **laskmisest aru saadud**, see on **rahvale omaseks ja armsaks saanud**.

Vahe on selles, et kui meil laskmisest on huvitatud üksikud grupid, siis seal tunneb sellele kaasa **kogu rahvas**.

Mitte üksikud, peaaegu kättesaamatud rekordid ei ole seal laskmiste eesmärgiks, vaid kõige laialisemate hulkade kaasatõmbamine.

Kuidas laskmine **kogu rahva** paneb liikuma, selle kohta järgnevates kirjutistes kirjeldusi, kuidas kümned ja sajad tuhanded elavad kaasa oma lemmiklaskuritega.

42. Šveitsi küttide püha Bellinzonas 1929. aastal.

12.—28. juulini käesoleval aastal leidis Bellinzonas aset neljaskümnesteine küttide püha. Ehk küll šveitsis küttide pühadel laskmisi toimetatakse ainult vintpüssiga 300 m ja püstoliga 50 m kauguselt, siiski pakuvad nad meile väärtuslikku ja huvitavat.

Võib alati konstateerida tõsiasja, et laskmine moodustab nii tähtsa ja enesestmõistetava osa šveitsi rahva elust, et kellelegi mõttesegi ei tule sellele liikumisele kaikaid hakata kodaratesse pilduma.

Sõna tõsises mõttes kõik — vanad ja noored, kõrgetel ja madalatel seltskondlikudel astmetel seisjad, rahvamass, kirik, riik — teevad seda pidu kaasa ja on laskurite truimad kaaslased nii rõõmudes kui ka muredes.

Käesolevas artiklis ei ole võimalust anda täpset kirjeldust pidustuste käigust ja tuleb leppida ainult üksikute väikeste visenditega tollest suurepärasest ja vägevast üldpildist.

Võistlusrelvadeks olid lubatud ainult varustatud ametliku proovilaskmise templiga, lahtise sihikuga ja

kirbuga püssid. Lasta võis ainult šveitsi laskemoonaga. Keelatud olid: igasugused dioptrid, Ameerika püssirihmad, erilised käetoed (seened, šampinjonid) lamades ja põlvelt laskmisel, ja prillid, mis täitsid rohkem ülesandeid kui ebanormaalse nägemise korrigeerimine.

Põlvelt-laskmisel lubati kasutada alustoena kaht väikest padjakest.

Püssist laskmine sündis 300 m ja püstolist 50 m kauguselt.

Püssilaskmise märklaauaks oli kümneringiline, 1 meeter läbimõõdus, ringmärklaud (mõne laskmise juures jagatud 100 ringi), mille keskel oli 60 sm. läbimõõduga must sõõr, s. o. teiste sõnadega harilik 300 m rahvusvaheline kümneringiline märkleht.

Laskude arv oli mitmesugune, iga erivõistluse tingimuste kohaselt.

Võistluslaskmisi peeti väga mitmel alal. Peale üksikmehe võistluste peeti veel n. n. „seksioonide vahelisi“ võistlusi. Peatume viimaste juures veidi pikemalt, sest et nad oma iseloomult tuletavad meele meie kaitseliidus kavatsetavaid „k a r i k a v o i s t l u s i“.

Sellest võistlusest võisid võtta osa kõik šveitsi küt-

Samuti nii mõnigi tiheduse poolest hea tabamus-
pilt ei anna loodetavaid silmi välja, kui laskurile ei
õnnestunud õige sihtpunkti valik.

Laskeplats on pidustuste tähtsuse kohaselt suure-
jooneliselt sisse seatud ja korraldatud. Laskemaja on
ehitatud üles 280 m pikkune (!). Läbi kogu laskemaja
viib lai käik, mis võimaldab takistamata liikumist isegi
sarnase tungi juures, nagu see oli Bellinzonas.

Tagaseinal on katkestamatus reas bürood varus-
tismüügiks, tagajärgede kontrollimiseks, püssimeistri-
tele, puhvetid, garderoobid jne.

Laskekohti eraldasid käsilad, millised olid ka las-
kuritele püsside panikohaks laskevaheaegadel. Üksi-
kute laskurite asemed lamades laskmiseks olid lihtsad,
kuid selle eest mugavad. Madalatele tambitud liivast
alustele asetati hästi topitud madratseid, mis võimaldasid
laskurile mugavat lamamist ja kerget ülestõusmist.

Kaugele ette ulatuv katuseräästas hoidis päikese
segavat mõju laskuri silmast kaugele, nii et see võis ra-
hulikult näha märklaudu üle laudtasase roheline muru.

Märkide hea nähtavus ja head vaatluse tingimused
üllatasid eranditult kõiki laskureid. Sihiku sälk ja kirp
olid teravalt näha, samuti ka märklaud, millele tõste-
ehitused mingisuguseid varje ei heitnud. Hea olukord
ja mägestiku hõre õhk töid märklaud otse „silma ette“.

Vaatamata neile soodustustele musta sõõri taba-
mine nõudis ikkagi kindlat kätt, teravat silma ja seda
toimetati „palehigis“.

Võistlustest osavõtjate kui ka pealtvaatajate hulk
oli määratu.

Mis on väga huvitav, see on šveitsivaimulik-
kude osavõtt laskmisest! Nende sutaane (ka-
toliku vaimuliku riie väljaspool jumalateenistust) on
sagedasti lehvimas näha võistlejate ridades. Samuti ei
olnud naised harulduseks püstolilask-platsil.

Laskepeole oli kogunenud šveitsi laskureid ka vä-
lismaadelt kõigist maailma osadest: Berliinist, Kölnist,
Londonist, Pariisist, Brüsselist, Madridist, Aleksandri-
ast (Egiptuses), Sidneyst (Austraalias), Montrealist
(Ameerikas) jne.

Osavõtjad toimetati mitmesugustest kantonitest
kohale erarongidel. Meeskondadega toodi kaasa kan-
toni ja laskeühingu lipud.

Erilise pidulikkusega toimetati kohale küttide
liidu lipp. Vedur, mis lipurongi Aaraust (Zürichi
ligidalt) Bellinzonasse (Itaalia piiri lähedal, Tessini
maakonnas) toimetati, oli ehitatud rahvuslike Aarau
ja Tessini maakondade värvidega. Rongi tervitati juu-
beldustega. Paljudes kohtades, ka Bellinzonas, helis-
tati kirikukelli ja anti tervituspauke.

Iga kantonilaskurite ühingu kohale jõudes pärast
ametlikku vastuvõttu raudteejaamas läks otsekohe isa-
maa teenistuses langenud kodanikkude mälestussamba
juure ja aetas sinna oma pärja.

Tähelepanu väärrib riigipresidenti dr. Haabi kõne,
peetud 18. juulil, n. n. „ametlikul päeval“, millal erarongil
Bellinzonasse sõitis valitsus, riiginõukogu, kantonite
esindajad, diplomaatlik korpus ja teised aukülalised.

25 lasku lama-
des käelt.
Distanis: 50 m.
Välja lastud 5
seeriaga 249
silma 250 või-
malikust sil-
mast.
10 ringi läbi-
mõõt 2 sm.,
teiste ringide
vahe 1,25 sm.

Laskur:
Evald Swenson
(Rootsi)
Püss: raske,
Sultz & Lar-
seni oma.
Padrunid:
22 long rifle,
märgiga „R“.

Joonestus nr. 1.

tide liitu kuuluvad seksioonid (ühingud). Võistluslask-
mine leidis aset kolmes kategoorias (I — raske, II —
poolraske ja III — kerge konkurents). Igal seksioonil
oli vaba valik, millises kategoorias tema võistlusest osa
võtab. Ülesandmise juures märgiti ära järgmised and-
med seksiooni kohta: ühingu liikmete üldarv, laskur-
liikmete arv ja võistlejate laskurite arv.

Võistlejate laskurite arvu järele määrati kindlaks,
mitme võistleja tagajärjed loevad. Need olid iga kate-
gooria tarvis isesugused. Näiteks lugesid 15 laskuri
tagajärjed, kui I kategoorias võtsid osa 19—20 lasku-
rit, II kategoorias 23—25 või III kategoorias 27—30.

Tagajärgede hindamisel arvestati ka osavõtjate ar-
vuga (võrreldes ühingu laskur liikmete hulgaga). Kui
võistlusest osavõtjate arv tegi välja 40%—70% ühingu
laskur-liikmete arvust, siis arvati üldtagajärgedele (sil-
made summale) juure 2%. Oli osavõtjate arv 70%
või enam, siis arvati juure 3%.

Küttide püha algab omapärase „tormilise“ ka-
rikavõistlusega, kus iga mees annab 8 minuti
jooksul 60 lasku (!). Näidatakse ainult esimest
6 lasku, ilma nende silmade suuruse edasiandmiseta.

Loomulikult toob niisugune laskmine mitmelgei
mehele üllatusi. Hoopis iseasjad on lasta oma kodusel
laskerajal ja siin, kus korraga ilmuv 100 märk-
laua pihta avatakse tuli, mis tuletab meele ägedai-
mat kuulipildujate raginat.

President ütles muuseumis:

„Meie oleme tulnud kokku pühale, mis ei ole mingisuguseks juubelipidustuseks, vaid ammust ajast saadik enesesse süvenemise ja enesehindamise pühaks. See püha enam kui ükski teine kasvatab ja süvendab armastust isamaa vastu, mis on kodaniku tubliduse ürgaluseks. Seepärast, kes meie noorsoolt võtab rõõmu oma kodu ja uhkuse oma maa pärast, see on sarnane äraandjale, sest tema võtab õnnetunde, mida ei saa vaimiliselt ega materjaalselt millegagi asendada.“

Kahetsemisväärt on inimene, kes usub suutvat klasse vihkamisele rajatud internatsionalismiga lahutada kodanikke isamaast. Isamaa-armastus on see, mis meid jällegi viljatusse parteilikkusesse laskumisest üles välja toob, mis partei kired tagandab isamaa kirgede eest. Tema teritab meie rahvusliku väärtuse tunnet, kuid paneb peale ka kohustuse jälgida ainult üht eesmärki — kindlustada vaba Šveitsi iseseisvust.

Selle teenistuses on ka tänane püha, kus harjutatakse rahvusliku relva käsitamist, mida ei ole tarvitatud ega tarvitata ka muuks kui püha Šveitsi pinna ja kõrgemate varanduste kaitseks.

Meie tugeva demokraatia vaenlastel ei lähe korda röövida šveitslaselt tema kirge laskekunsti vastu ja uhkust oma relva üle...“

Ka teistest kõnedest käis punase niidina läbi armastus ja truudus oma isamaa vastu.

Lasketulemused on isegi kõrge lasketasapinnalise Šveitsi kohta erakorralised. „Laskurite kuningas“ Walter Lienhard Kriezist lööb välja 60 lasuga 533 silma (20 lasku lamades, 20 — püsti ja 20 — põlvelt)! Temale järgneb Karl Zimmermann. 532 silmaga. Lienhard hoiab tiitlit enda käes juba 1924. aastast saadik, kui omandas selle Aaraus.

Huvitav on kibe võistlus kahe ülalnimetatu vahel.

Lamades Lienhard saavutab esimese seeriaga 94 ja teiseaga 89 silma (kümmelasulised seeriad). Zimmermann aga 89 ja 91 silma. Seega on Lienhard ees kolme silmaga.

Põlvelt laskmist algab Lienhard hiilgeseeriaga: 9, 8, 10, 10, 10, 10, 10, 10, 8, 8, mis annab kokku 93 silma! Teine seeria loeb 87 silma.

Samas asendis Zimmermann annab sama hiilgavalt kaks 90-silmalist seeriat ja põlvelt laskmises on mõlemate saavutused ühesuurused (180 silma).

Otsustama peab püsti laskmine, sest on ju teada, et püsti laskmine on Zimmermanni kõvem külj. Kõik on äärmuseni pingutatud.

Juba esimene seeria annab otsuse. Zimmermann saavutab ainult 83 silma, Lienhard selle vastu 86 silma. Vahe suureneb 6 silma peale.

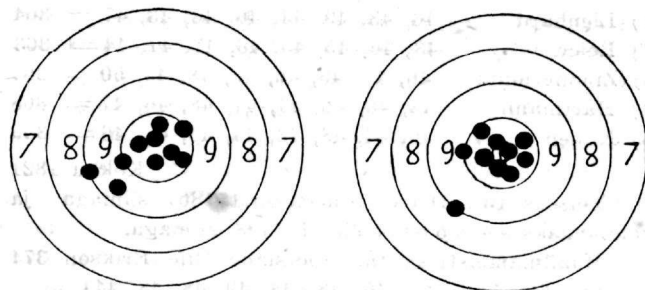
Viimase seeria laskmisel tekib sensatsioon, mis pealtvaatajate hinge kinni paneb: Lienhardil pääseb üks lask enne aegu. Laskur usub täielikku möödalendu, kuid näitaja leiab siiski all sügaval kolmesilmalise tabamuse.

Kuid Lienhard ei lase ennast õnnetusest hirmutada.

„Kas om söss asi mõnele mitte klaar?“ küsib ta selja taga ärevalt kahisevalt pealtvaatajate hulgalt, pöörduv uuesti rahulikult märklaua poole ja lööb selle järele välja 2 kaheksat, 4 üheksat ja 2 kümnet. Seeria annab kogusummas 84 silma!

Vastase õnnetus tõstab muidugi Zimmermanni lootusi. Tema võtab ennast tugevasti pihku ja lööb välja 89 silma! Viis kaotuspunkti on tagasi võidetud, kuid üks ikkagi jääb ja võidupärg tuleb anda jällegi Lienhardile.

Bellinzona laskepüha suurejoonelisusest annavad parima pildi järgmised arvud: aja jooksul 11.—28. juulini lasti seal välja ümmarguselt 2.400.000 püssi ja püstoli padrunit. Sama aja jooksul toodi Bellinzonasse 200 erarongiga enam kui 200.000 inimest.

Joonestus nr. 2.

Rootslase Olle Eriksoni tabamuspilt. Distants: 100 m. 20 lasku lamades käelt. Püstoli 10-ringiline märklaua; ringide vahe 2,5 sm. Padrunid: 22 long rifle märgiga „R“.

VALGED HAMBAD: CHLORODONT

Valged hambad teevad näo meeldivaks ja ilusaks. Puhastamise järele värskendavalt maitstva Chlorodont-hambapastaga saavutate hammaste puhtuse ka hammaste külgedel, kui puhastamisel tarvitate erilist Chlorodont-hambaharja, missugune kõrvaldab hammaste vahelt kõik mädanevad toidujäänused — halva suulõhna põhjuse. Tehke proovi esiti väikese tuubiga — hind kr. —.60. Chlorodont-hambahari lastele — kr. —.80, daamidele — kr. 1.25 (pehmete harjastega), härradele — kr. 1.25 (kõvade harjastega). Ehtne ainult sinirohelistes originaalpakis, pealkirjaga „Chlorodont“. Saadaval igalpool.

II.
Väikekaliibrilise püssi 1929. a. maailmameistri
võistlused.

Teisena tahaksin kriipsutada alla teist laskesportlastele ülemaailmalise tähtsusega suursundmust: olümpiaadi laskevõistlusi Stokholmis. Selle kohta toodi kirjeldusi juba eelmistes „K. K.“ numbrites. Siinkohal peatume vaid ühe ala juures, mis meilgi on leidnud suurt poolehoidu ja millel meil nii relva kui ka laskemoona suhtes on väljavaateid — s. o. väikekaliibrilise püssi laskmine.

Ülemaailmalisi väikekaliibrilise püssi võistluskmissi toimetati käesoleval aastal alles esimest korda, sellest olid tingitud ka mitmed põhimõttelised lahku-minekud. Nii soovisid ühed rahvad võistelda kolmest asendist (püsti, põlvelt, lamades), teised aga ainult püsti ja lamades (eriti põhjamaa rahvad). Võistluste korraldajad rootslased lahendasid küsimuse sellega, et korraldasid kaks võistlust maailmameistri nime peale: ühe lamades ja teise püsti laskmises.

Kumbki võistlus korraldati 50 m kauguseit 40 lasuga, mis anti viielasuliste seeriade kaupa, kuna näitamine sündis iga lasu järele.

Väikekaliibrilise püssi laskmine meelitas kokku terved rahvamurrud, ja siin oli ka, mida vaadata. Parimad saavutised hõljusid inimese võimete viimastes piirides. Domineerisid põhjamaa rahvad, kes püstitasid rea rekorde.

Püsti laskmises tulid esimesele kohale šveitslased tagajärgedega:

	Silma
1) Lienhard	46, 43, 49, 44, 46, 46, 45, 47 = 364
2) Reich	43, 46, 45, 45, 46, 47, 47, 44 = 363
3) Zimmermann	46, 48, 45, 46, 46, 43, 45, 50 = 367
4) Hartmann	44, 46, 46, 44, 47, 48, 46, 47 = 368
5) Kuhen	46, 44, 48, 43, 44, 45, 43, 46 = 359

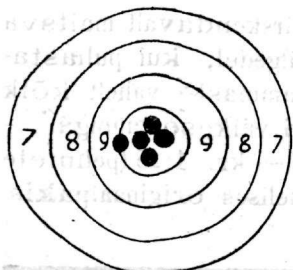
Kokku 1821

Teiseks tuli Daani meeskond 1807 silmaga ja kolmandaks — soomlased 1793 silmaga.

Maailmameistriks tuli rootslane Olle Erikson 374 silmaga (seeriad: 47, 46, 48, 44, 49, 48, 48, 44).

Siinjuures ei tohi unustada, et meie väikekaliibrilise püssi märklehed on raskemad: nendel on 1—9 ringide vahe 1 sm, kuna kõne all olevatel võistlustel 1—9 ringide vahe oli 1,25 sm. Kui tahetakse tagajärgi meie omadega võrrelda, siis tuleb teha vastavad ümberarvestused.

Lamades laskmises olid peremeesteks soomlased. Silmatorkav oli nende laskurite taga-

Daanlase Paul Mülleri tabamuspilt. Distant: 50 m. 5 lasku püsti käell. 10. ringi lähimõõt 2 sm., teiste ringide vahe 1,25 sm. Padrunid: 22 long rifle määrgiga „R“.

Joonestus nr. 3.

järgede ühtlus. Oksa ja Klärich kui parimad laskurid saavutasid kumbki 389 silma ja nõrgem tagajärg Ravilal oli 382 silma!

Soomlaste tagajärjed on:

	Silma
1) Lindgren	49, 49, 49, 48, 48, 46, 48, 48 = 385
2) Klärich	48, 49, 49, 48, 50, 49, 48, 48 = 389
3) Oksa	49, 50, 49, 48, 47, 50, 47, 49 = 389
4) Ravila	49, 47, 48, 47, 45, 47, 50, 49 = 382
5) Aro	47, 48, 49, 47, 50, 47, 48, 50 = 386

Kokku 1331

Teisele kohale tulid rootslased 1925 silmaga ja kolmandale daanlased 1913 silmaga.

Üksiklaskmises tuli maailmameistriks jällegi rootslane K. A. Larsson 390 silmaga (seeriad: 48, 49, 49, 49, 49, 48, 49, 49).

Peale eelpool toodute korraldati veel võistlus 100 m pealt laskmises lamades käelt 20 lasuga. Märklauaks oli püstoli 10-ringiline märklaud — ringide vane 2,5 sm.

Siin võitis üldine lemmik Olle Erikson 197 silmaga (võimalikust 200 silmast). Järgnesid: norralane Amundsen 196 ja rootslane Larsson 195 silmaga. Soomlane Lindgren tuli ainult 9-le kohale, saavutades 192 silma.

Võisteldi peamiselt raskemat tüüpi väikekaliibriliste püssidega, mille kaal on üle 3 klgr., tellitava pä-rakappegaga ja käsitoega (seenega). Kergematest püsside-st oli näha vaid üksikuid „Geco“ püsse, mudel 1923.

Laskemoonaks põhjamaade rahvad olid valinud endale Saksa padrunid märgiga „R“. Ameeriklased tarvitasid eranditult kodumaa laskemoona, olgugi et see ei näidanud kõige paremaid tagajärgi. Prantslased võtsid omaks Ameerika laskemoona. Sveitslastest lask-sid Hartmann, Lienhard ja Huchen „R“ padrunitega, teised šveitsi padrunitega nr. 7.

Kui rootslaste, daanlaste ja soomlaste hiilgavad tagajärjed said teatavateks, läksid kõik Euroopa las-kurid, kes senini tarvitasid Ameerika padruneid, üle „R“ padrunite peale.

Parimaile laskureile anti välja meistermär-gid: pronksist, hõbedast ja kullast. Pronksmeis-termärgi saamiseks oli tarvis lüüa välja lamades 382 ja püsti 340 silma; hõbemärgi saamiseks — lamades 387 ja püsti 353 silma ja kuldmärgi saa-miseks — lamades 390 ja püsti 365 silma.

Meistermärkide peale korraldati erivõistlus.

Lamades laskmises said kuldmeistermärgi kolm laskurit: E. Svensen (Rootsi), A. Björn (Daani) ja T. Hohnberg (Rootsi). Svensen löi välja 392 silma, selle juures viimase 25-e lasuga 249 s.! (või-malik — 250).

Püsti laskmises, vaatamata rasketele tingimustele, sai kuldmarke terve rida laskureid, kusjuures pari-maid tagajärgi näitas soomlane Oksa — saades 374 s.

R. L.

Põgenemine välisleegionist.

Tauno Karilas.

Minu ees seisis päikesest pruuniks põlenud mees.

„Mida soovite?“ küsis ta mulle teravalt ot-
sa vaadates.

„Olen kuulnud, et tulete just lõunast...“

„Õelge pigemini põrgust.“ Ja mees mu
ees hakkas naerma kuiva ja pilkavat naeru.

„Jutustage, kuidas pääsite põgenema vä-
lisleegionist.“

„Oh, see on pikk jutt. Kuulge, kas ma ei
algaks pigemini sellest, kuidas see juhtus, et
liitusin tole neetud jõuguga. Nagu nende tä-
toveeritud märkide järele võite otsustada, olen
meremees. Purjetasin Soome kolmemastilise
„Teklaga“ ümber maailma. Sellest polnud mul-
le aga siiski küllalt ja mu meel igatses teissu-
gust vaheldust ja pööraseid seiklusi. Põgenesin
Boulognes laevalt ja sõitsin otseteed Pariisi.
Seal raiskasin oma rahatagavara viimse penni-
ni ja olin lõppeks vaene kui kirikurott. Teenis-
tust polnud võimalik mingisugust saada, sest
linnas oli tuhandeid töötä inimesi, kes polnud
korralikku einet saanud mitu aastat.

Siis sain kuulda, et võetakse mehi võõras-
leegioni, sest Marokkos oli parajasti taplus käi-
mas. Läksin leegioni värbimiskomisjoni Inva-
liidi-hotelli ja peagi tehti minust „sinine“. Järg-
misel päeval saadeti mind ühes kolmekümne
teise mehega rongil Marseilles'sse ja teel aru-
tasime elavalt, milline elu meid ootab seal liiva-
kõrves, kuidas kõrve liiv põletab me jalgu ja

millised on meie vaenlased, verehimulised riff-
kabiilid.

Tulime Sidi-Bel-Abbessi ja sinna majutati
meid hetkeks. Mäletan, kuidas me pikisilmi oota-
sime saabumispäeva õhtul süüa, sest me polnud
sel päeval saanud suutäitki. Meresõit oli mulle
toonud hundiisu. „Hei, kas süüa ootad?“ kuul-
dus mu selja taga hää. Pöörasin ümber vaata-
ma. Keegi kogukas mees „Pikk-Jim“, saja-
protsendine jenki, oli mind kõnetanud. Ta oli
olnud juba kuus aastat leegionis ja teda oli
jõutud keeta nii mitmeski leemes. „Tahan õh-
tust süüa,“ vastasin, „olen nälja pärast ümber
kukkumas.“ „Kui ka kogu öö ootaksid, ei saa
ivagi. Tean seda oma kogemusist. Aga oota,
ma vaatan, mida võin su heaks teha.“

Mu uus tundmatu sõber eemaldus hetkeks.
Kui ta tagasi tuli, oli tal kaasas paar melonit,
leivaviilukas, pool pudelit viina ja väike pakk
paberosse. „Võta ja söö,“ lausus ta. Kiitsin
ja tänasin seltsimeest, mis suutsin ja hakkasin
neelama. Sain muide hiljem kuulda, et ta oli
kõik selle toonud mulle oma tagavaradest. Me-
hel oli olnud haruldane minevik, ta oli omal ajal
olnud maa kõige parem pesapallimängija. Ra-
hutu veri oli ta ajanud välisleegioni.

Järgmisel hommikul pool viis kõlas äratus-
signaal. Näopesuvett me ei saanud, selle asemel
aga kulbitäie musta vedelikku, mida kutsuti
kohviks. Seda oli üsna võimatu juua, sest sel
oli tõkati ja õli maik. Siis kamandas seersant

meid rivisse. Mäng algas. Ei ole päevagi käinud pühapäevakoolis, aga olen enam kui kindel, et seersant tarvitab hoopis teissugust keelt kui see on viisiks pühapäevakoolis. Ta mässas ja märtses kui vihane härg. Meie olime tema sõnade järele pindunud lurjused, sead ja muud sellesarnased olevused. Leegion katsuvat meist mehi teha, kui see üldse on võimalik. Viis tundi jooksutati meid siis vahetpidamata kuumas päikesepaistes. Kella kümne ajal saime „lõunat“. Lõuna järele jätkati tööd. Sedapuhku sooritati riviharjutusi ja märgilaskmist ja see kestis pimedada tulekuni. Öhtuks anti toitu, mis oli lõunast järele jäänud. Palka saime viis senti päevas, aga meil ei olnud põhjust näidata halba nägu, sest palk võis tõusta veel kümne sendini!

Paari kuu pärast saadeti meid vaenlase vastu. Meile ei nimetatud mingit kohta, kuhu pidime marssima, anti ainult käsk: edasi marss! Riffkabiilid tungisid meile kallale siis, kui me seda kõige vähem ootasime, kas öö külmas pimeduses või keskpäeva kuumuses. Meie hüppasime püsti ja peletasime väsimuse liikmetest, aga — siis oli märklaud kadunud jäljetult. See oli otsekoheselt öeldes lausa piin. Mõned meist said c a f a r d i, metsiku kõrve märatsemistõve. Nad läksid ülemuse vastu, relv käes, ja neid tuli maha lasta. Keegi vilajas, pikk, äsja leegioni tulnud sakslane leiti surnult vahipostilt: ta oli lõpetanud endatappega.

Läksin kord „Pika-Jimi“ juure ja märkasin, et tal oli kõigest juba küll saanud. Mu sõber ei soovitud enam „harjutusi“ jätkata ja nii hakkasime põgenemist kavatsesema. Me otsustasime keskööl võtta suuna Hispaania Marokko poole. Ja nii me ühel ööl panime plehku ilma kaardita ja kompassita, lootes tähtede ja saatuse juhitudisele. Me pääsime ilma kellegi tähelepanu äratamata laagrist ja kiirustasime, nii kuus jõud kandis Hispaania alale. Aga ilma kompassita käisime ainult ringi, ja araablased, kellele väejooksik tähendas nelisada senti sissetulekut, andsid meid kohaliku politsei kätte. Nii said Prantsusmaa ja leegion meid jälle tagasi. Nüüd tuli meil kanda viisteist päeva vangistust peavahis. Esiteks lasti meid pool päeva seista ilma söömata ja joomata kuumas päikeses käes. „Vett, andke Jumala nimel vett“, palusime. „Non, mon ami“, sõnas valvekorril olev seersant, „meil ei ole luba anda vett karistust kandjale.“ Mu pilk eksis ringi piki vanglaõue, aga ta ei leidnud seal ainustki kohta, kus oleks olnud varju. Pidin seisma täies varustuses kõrvetava päikeses all, liivakott seljas. Liiva hulgas oli teravaid kive, mis torkisid valusasti, kui mind käsutati marssima. Minult olid sukad ja säärekatted ära võetud ja karedad püksid hõõrusid igal sammul mu säärt. Ei saanud sekundiski istuda ega jalgu puhata. Vanglaõue teises otsas oli pürskkaev ja päikesepaistel mäng-

levad vesipisarad olid imekaunid, aga mina ei saanud neid maitsta. Seal pidas seersant vaheti, laetud püss käes. Pärast karistuse ärakandmist plaanitsesin uut põgenemist. Meil oli jälle olnud vaenlasega lahinguid. Prantslastele sõbralikud araablased tõid meile toidumooni ja vaenlase kohta käivaid teateid ja said oma vaeva eest rikkalikku tasu. Sedapuhku kavatsesin põgeneda üksinda. Võtsin kaasa väikese toidupaki ja põgenesin laagrist. Seadsin sammutud raudteele, mida mööda võis hästi pääseda randa. Sedakorda näis õnn mulle naeratavat. Saabusin väikesse jaama ja seal oli just pikk kaubarong Orani poole minemas. Peitsin enda kaubavagunite alla ja nii jõudsin üsna tolmuse „jänesena“ Oranisse. Jooksin väledasti sadamasse ja lootsin mõne laevaga pääseda põgenema Prantsuse maa-alalt. Nägin seal oma rõõmuks Inglise laeva, mille päras hõljus Union Jack. Ruttasin laevale ja läksin otsekohe kapteni jutule. Too oli kogukas, naeratav merekaru. Seletasin talle, kes olen ja mida olin kannatanud, ja palusin, et ta võtaks mu laevale peitu. „Kas olete meremees?“ päris ta. „Olen“, vastasin. „Noh, siis on hea. Tarvitan teesuguseid tublisid meremehi. Peitke end siia seniks, kuni oleme pääsnud sadamast.“ Samal silmapilgul kuuldus vali koputus uksele ja kaks Prantsuse sandarmit astus sisse. „Ahaa, seal on too m o n s i e u r, kes läks ilma loata huvirei-

Kõik teavad, et

°/U „EMLO“,

asutat. 1920. a.

Konjakid,

liköörid

ja **napsid**

on kõige paremad.

TALLINN
PIKK 17
TEL.
16-02

Saadaval kõikides viinakauplustes
ja restoraaanides.

sule," lausus üks neist. Nii viidi mind jälle tagasi, kuna pääsmine oli olnud käeulatusel. Ei võinud enam põgeneda, sest mõlemad sandarimid olid hambuni relvastatud. Kuidas see mind hullupööra vihastas. Laeva sillal nägin äraandjat, maltalasesest helmekaupmeest, kes oli näinud mu tulekut laevale ja ootas nüüd tasu, kahtkümmendviit franki. Teise põgenemiskatse eest sain üheksakümmend päeva vangistust. Kannatasin selle mehisele ja kui pääsin vabaks, plaanitsesin jälle põgenemist tolle pika ameeriklase seltsis. Minu aeg oli lõpule jõudmas. Mõtlesin, kas maksab enam üritada. Küsisin seltsimehelt nõu. „Ära loodagi leegionist vabaks saada, sest Prantsusmaa vajab sind üha. Sul ei jää muud üle kui end uuesti palgata lasta. Kui sa seda ei tee, siis süüdistatakse sind mõnes olematus eksimuses ja saadetakse karistuskompaniisse. Seal kärvad peagi. Sul seisab ees ainult kaks võimalust: kas lõpetad endatappega või põgened.“ Mu seltsimehel oli õigus. Uuenendasin lepingu, aga otsustasin põgeneda esimesel parajal juhul ja hoopis uut teed mööda. Kavatsesin oma sammud seada läbi vaenlase liini. Tarvitasin pimedust enda kasuks ja sain tähelepanu äratamata vahist mööda. Aga pärismaalaste politsei nabis mu jälle kinni. Mind seoti kinni, köis kinnitati hobuse sadula külge ja nii pidin jooksma kilomeetreid söömata ja joomata. Piitsalöögid põletasid selga. Öösel hambad lõgisesid külmast, päeval aga kõrvetas päikeselööm. Rohkem surnuna kui elavana saabusin laagrisse ja sain jälle üheksakümmend päeva vangistust. Olles selle ära kannatanud otsustasin kindlasti endal hinge võtta, aga meie kompanii sai käsu minna Indo-Hiinasse. Täies varustuses marssisime randa. Ühel ööl pääsis kaksikümmend seltsimeest põgenema. Kuulu järele saavutasid nad ranna ja põgenesid ühte Inglise laeva ja prantslased ei saanud neid enam tagasi tuua. Seltsimeeste kordaminek andis mulle hoogu. Kui katsuksin veel neljanda korra! Aga saatuse oli mu vastu. „Teil tuleb kümne mehega minna Sidi-Bel-Abessi!“ kamasand kapten. Haipongist läksime laevale ja Colombos kavatsesin jälle ära karata, aga vahid olid valvel. Nad olid saanud käsu mind eriti teravasti silmas pidada. Aga kui laev oli Colombost välja sõitnud, tegin viimase katse. Kilomeetri kaugusel rannast hüppasin vette ja hakkasin maale ujuma. Vahid hüüdsid laevalaelt, kuulid vihisesid kõrvust mööda, aga ükski ei läinud märki. Kiskusin kuue seljast, et saada paremini ujuda. Äkki kuulsin selja taga plaksatust. Mis seal võis küll olla? „Uju edasi, seltsimees! Otsustasime tulla sama teed!“

13-a. Dorothy Poyntoni meisterhüpe Kalifornia ujumisevõistlustel.

Mitmed teised olid järgnenud mu eeskujule. Kõigest jõust ujudes lähenesime maale, kaks sakslast ja mina. Äkki päästis teine neist haleda kisa. „Hai tuleb kallale, aidake!“ Ei unusta iialgi Köhleri vaesekeste moonutatud nägu, kui ta võitles merekoletisega. Ta peksis vett, mis suutis ja hüüdis koletist kartvat. Too aga oli oma vastasest nobedam. Vesi punerdus mu kõrval ja Köhler kadus mu silmist. Kirjeldamatu kaitsetuse-tunne valdas meid. Ujusin kõigest jõust ilma tagasi vaatamata. Teine sakslastest ujus otse mu kannul, ja sadam lähenes. Tõusva päikese kiired hüüdsid mulle teretulemast tagasi ellu. Käed haarasid kinni sadamasillast — olin pääsnud, olin võitnud võidujooksu surmaga! Vaatlesin meest, kes oli ühes minu-ga põgenenud. Silmitsesin ta tugevat keha, sooniseid sõrmi ja päikesest pruuniks põlenud nägu. Austasin meest, keda kannatused olid tagunud tugevaks teraseks. Äkki pöördus ta ümber ja ta praakil silmad läksid suureks. Ta jäi enda ette vahtima. Seisime kuumas päikesepaistes ja pikk tänav lookles meie ees.

„Mida näete?“ pärisin.

„Kas näete neid inimesi, kes tulevad seal mäekünka tagant teele? Mul on tahtmine hakata nende pihta paugutama. See on mõistmatu, tean seda, aga ma ei või midagi selle vastu. Autotututamine kostab mu kõrvus kui võitlussignaali. Kui kuulen samme selja taga, pöördun ümber, et püssitikuhoopi tagasi lüüa...“

Olgu rohkem tahet koonduda!

Pauline
Michelson.

Soosaare jaosk. naiskodukaitse juhatus ja revisjoni komisjon. Istuvad: Salme Ibius, Johanna Huubel, Pauline Michelson ja Anna Vanaus. Seisavad: Linda Kuk, Ida Takk-Tõnisson ja Agnes Salme. (Vasakult lugedes.)

On küllalt meil kirjutatud naiskodukaitse ülesannetest ja sihtidest. On räägitud isamaa-armastuse süvendamisest tulevas põlves. On juhutatud naiskodukaitset vaatama ringi oma kodus ja kutsutud teda panema tähele isamaa ilu — peituvat tuhandeis kodumaa õites ja kannikesis, kahisevas kuusikus, linnulaulurikas lepistikus ja tähtedest sädelevas taeva-laotuses, et seda kõike istutada tulevastesse noortesse. — Vähe on kirjutatud ja kõneldud naiskodukaitsele sellaseist asjust, mis annaksid põhjust sõjahirmule naisteperes. Ja seda juba endastmõistetavalt, sest naine on ikkagi „koldekuningas“, kelle ülesanne on luua kodu kauniks ja kasvatada tugevat tulevast põlve. Ometi on, kahjuks, eriti maanaisteperes mingi hirm astuda naiskodukaitse, nagu kohustaks see võtma kätte püssi ja suruma sõjamõl-lus teisele täägiga rindu. Et see mõte nais-tele, kes peavad olema õrnuse ja helluse kehas-tused, on hirmus, on ju arusaadav, kuid — naiskodukaitse astudes ei oleks küll kellelgi vaja seda mõtteõudu endas kanda. Meie sihid ja aated on hoopis suuremad, kõrgemad nais-kodukaitse ridadesse koondudes, on ikkagi seo-tud naiseliku hoolitsemise ja õrnusega, nagu see on olnud igal ajal. Eks me ole näinud küm-neid ülesvõtteid „Kaitse Kodu!“s, kus naiste-pere askeldab laagripäevil ja mujal supikatla ümber, et toitlustada oma vendi ja mehi, et siduda nende haavu ja kriimustusi naiseliku armastusega inimsoo vastu. Ja selle kõige juu-res on naiskodukaitsele ikkagi ilus ja ühine tee — olla nii otsekohe oma armsa isamaa teenis-tuses, jagada ja kanda ühises peres ilusaid

kodukaitse mõtteid ja istutada neid kodus noorpõlve taimelavadesse. Seni on aga, õnne-tuseks, sellest mõtte suurusest maal saanud aru võrdlemisi vähesed. Esimestes ridades näeme maal harilikult ainult intelligentsemat naistekihti — kooliõpetajannasid, raamatupida-jannasid j. n. e. Olgu näiteks kas või Kolga-Jaani kihelkonna naiskodukaitse koosseis — enamuses on intelligents. Samuti oli Soosaare naiskodukaitse asutajaist ainult kaks talupere-naist, kuna teised olid kooliõpetajannad, kaks naisarsti ja üks kontoripreili. Ometi oleks aga eriti tähtis, et naiskodukaitse ridadesse astuks nimelt rohkem taluperenaisi, kelle kasvatada sageli peale oma pere on veel võõraid. On mõttetu end lasta hirmutada sõjatondist, kui see peaks üldse tulema, või häbeneda nais-kodukaitse vaenlaste alatuid jutte, nagu oleks meie naiskodukaitse Kerenski aegsete naispa-taljonide saadus, või muud sarnast. Ühe sõna-ga — maanaistel olgu ainult rohkem tahet koonduda sellesse väärsesse organisatsiooni ja igaüks näeb, et selles ei ole olemas midagi kol-litaolist, nagu kardetakse!

Kuulsime ju suvel isegi, et Saaremaa nai-sed hoopis agaramalt on asjast kinni hakanud, siis — ärgem jäägem maha!

On ju Eesti vanemad naised kõik teinud kaasa maailmasõja, vabadusvõitluse päevad — läksid vennad, poisid ja mehed vaenlase vastu, harisid naised kodus põldu, et see ei oleks umb-rohus ja ohakais, kui kangelased ükskord võit-jaina pööravad koju. Ja nii on see kindlasti tu-levikuski, kui vaenlane peaks piitdama meie ko-

dumaad vägistada, kuna teisiti ei või olla see üldse mõeldavgi.

Et aga kasvatada tõsiseid kangelasi, selleks, jah, astumegi nüüd naiskodukaitseesse, et tunda selle mõtte väärsust ise ja imetada seda rinnaga tõusvate isamaapoegade verre; laulda hälli juures nende lihasse ja luusse, nagu on teinud seda vanad eestlased, kui nad laulsid:

„Käigu, käigu, kõrrekene,
kiigu, kaseladvakene!
Hellita sa hellakesta,
kasvatelle kaunistele,
sirutelle sirgukesta,
vibutelle virgakesta
kündjaks külverinna'le,
otsehoidjaks adra'elle,
mullakorra kohendajaks!

Ehk peaks sõda sõitlema
ja vaenuvanker veerema,
need põrgupüssid paukuma,
siis — las kasvab kangelane,
võrsu vibul võitja vahva,
kes siis kodukolde'ella
vaenust varjab oma rahva!“

Ja me peame seda tegema, kui tahame aastasadu vabadena siia Lääne kaunile rannikule jääda püsima! Ei saa ka ialgi uskuda, et nüüd, mil me juba üle kümne aasta oleme maitsnud vabadust, keegi meist tahaks veel lasta panna end orjaahelaisse või võtta kanda võorast iket!

Ei usu ma ka seda, et kellelgi oleks hea meel, kui meie kodumaa peale vaadataks võõriti, nagu tegid seda võõrad võimud, või nii, nagu ohkab kadunud luuletaja Johan Liiv ühes oma laulus:

„Sa oled kui salanaine,
mu kallis kodumaa,
kui sarnane naine, kellest
ei kõlba kõnelda.

Kui vahest nagu vargsi
su poole mõte käis,
siis panevad nad paheks —
kõik ilm siis kisa täis...“

Käsprel,
26. okt. 1929.

Helsingi maleva laskevõistluste tagajärjed.

Hooaja kokkuvõte.

Nii meil kui ka Helsingis on hooaja suurimad laskevõistlused läbi ning sel puhul toome ära ka Helsingi Suojeluskunta liikmete lasketagajärjed, et meie laskureil oleks võimalus nendega oma tagajärgi võrrelda. Nagu allpool näeme, on Soome laskurid jagatud klassidesse ja laskurite hulgas leidub rida meie laskureile tuttavaid isikuid, kes Tallinna-Helsingi malevate vahel võistelnud, kuid... seisavad C klassis. — See näitab, kui kõrgel on Soomes lasketasapind ja mis ütleks meie „Soome grupp“ siis, kui neile A klassi meeskond vastu pandaks?

Laskevõistlus väikekaliibrilisest püssist jaanuaris ja veebruaris, 50 meetri pealt 80 lasku vabalt püsti: A klass: S. Lindgren — 647, U. Veckström — 644, M. Malmelin — 644, O. Trogen — 643 ja G. Stenius — 632.

Siin tulid B klassi laskurid ja löid esimesi: Kangas — 661, Reilin — 659, Bergström — 625, Vohlonen — 584, Salmi — 575.

Sugugi halb polnud ka C klass ning siin leiame laskuri Airase, kes võistles Tallinna malevaga: — H. Nyström — 625, Airanne — 572, Mustakallio — 563, Nylund — 552, Bergmann — 541.

Samu võistlusi jätkati veebruaris ja märtsis. A klass: H. Huttunen (tuli käesoleva aasta suvel Helsingis Helsingi-Tallinna malevate vahelisel laskevõistlusel esimeseks) — 653, M. Malmelin — 647, V. Kangas — 642, U. Veckström — 634 ja B. Frietsh — 632.

B klass: J. Bergström — 647, K. Reilin — 634, A. Roine — 623, H. Nyström — 623 ja C. Bergström — 623.

C klass: V. Airanne — 593, E. Mustakallio — 586, C. Sundström — 573, J. Virtanen — 548 ja O. Nylund — 539.

Koolilaskevõistlus 300 meetri pealt lamades, 15 lasku: A klass: Bollström — 129, S. Lindgren — 129, Tirkkonen — 127, Petrelius — 127, Moilanen — 125, Päivio — 125, Strömberg — 124, Vuolasvirta — 124, Huttunen — 124 ja Veckström — 123.

B klass: Silfvast — 135, Ahonius — 135, T. Stenius — 134, Roine — 127, Nurmi — 126, Syrjänen — 126, Salminen — 125, T. Aaltio — 124, Sandberg — 121, Saarinen — 121. Siin on näha, et B klass A klassi löi.

Toome ära ka C ja D klassist võrdluseks esimesed kolm. C klass: Vauhkonen — 128, Forssell — 128, Sjögren — 124. D klass: Ravila — 127, Kuusisto — 125 ja Parviainen — 125.

Kiir-lahinglaskmine 150 meetri pealt 10 lasku 2 minuti jooksul, lamades:

A klass: M. Malmelin — 94, Lindell — 91, S. Strömberg — 90, Veckström — 90, Vuolasvirta — 90, Stählberg — 89, U. Päivio — 86, Lassila — 86, Varpula — 85 ja S. Lindgren — 83.

B klass: Roine — 92, Vainio — 92, Holmberg — 90, Lindfors — 90, Saario — 90, Salminen — 89, Rei-

lin — 88, Salmela — 87, Eriksson — 87, Sandberg — 87. Kokkuvõetult näeme, et B klassi kümne tagajärg A klassist on parem.

C klass: Dahlström — 89, Paananen — 88 ja Siikava — 87. D klass: Koskinen — 93, Holmberg — 92 ja Ravila — 91.

Väikekaliibrised püssid, 50 meetri pealt, 40 lasku, lamades:

A klass: Bollström — 354, Karlsson — 345, P. Tirkkonen — 338, Smeds — 337, Liuttula — 332, G. Stenius — 331, Moilanen — 331, S. Lindgren — 329, M. Malmelin — 323 ja Veckström — 322.

B klass: Vainio — 342, Petrelius — 342, Reilin — 326, Tarvonen — 325, Lund — 324, Kangas — 323, Skyttä — 321, Keinänen — 321, Heikkinen — 321, Nyberg — 319.

C klass: C. Bergström — 325, Mustakallio — 309 ja Lindstedt — 303. D klass: Nyström — 311, V. Strömberg — 299 ja Ailio — 296.

Poistekompanii noorte tagajärjed: 50 meetri pealt 40 lasku lamades: Kronstedt — 249, Lagerspets — 231, Hannila — 228, Varoma — 221 ja Lyytinen — 216.

Laskmine püstolist 25 meetri pealt, 15 lasku. Siin meie võrreldes soomlastega väga halvad polegi, välja arvatud esimese tagajärg.

A klass: Tarvonen — 137, Granholm — 128, Stenius — 128, Lassila — 124, Niemi — 123 ja Malmelin — 123.

B klass: Vesterling — 127, S. Eriksson — 126, Vuolasvirta — 124, Siikava — 123, Keinanen — 122, Paananen — 122 ja Vegelius — 122.

C klass: Nordling — 129, Joffs — 127, Rossi — 125. Seitsmenda tagajärg oli — 121. D klass: Forsstadius — 127, Ahlfors — 125 ja Ilmonen — 118. Seitsmenda tagajärg — 115.

Koolilaskmine 100 meetri pealt lamades, 15 lasku. A klass: A. Nordberg — 100, Arvidsson — 98, Blomquist — 97, C. Nordberg — 97, Hjelt — 96.

B klass: Kasi — 93, Marttelin — 93, Hellsten — 93, Mikkola I — 93 ja Dahlberg — 93.

1. ja 2. juunil korraldati uuesti laskevõistlus 300 meetri pealt, lamades, 15 lasku. Tagajärjed on eelmistega võrreldes peaaegu ühesugused.

A klass: A. Petrelius — 139, V. Varpula — 128, P. Tirkkonen — 128, H. Huttunen — 127, Veckström — 127.

B klassis: N. Nurmi — 134, Keinänen — 129, Lindblad — 127, Cavenius — 127, Aulin — 127 ja T. Stenius — 127.

C klass: Ohls — 125, F. Jonasson (tuli 1927. a. suvel Tallinn-Helsingi malevate vahelisel võistlusel individuaal-laskmises esimesele kohale. Soomes on aga ta nagu C klassis) — 124, Forsell — 124. D klass: Arvidson — 128, Sjögren — 126, Pousette — 123.

Samal ajal korraldatud võistluskmine 300 meetri pealt, 15 lasku lamades, andis halvamad tagajärjed kui varem. Keskmise saavutus oli 123—124. Head olid aga tagajärjed püstolist laskmises.

A klass: A. Granholm — 137, T. Lassila — 133, E. Niemi — 132, Tirkkonen — 129, Trogen — 128, Johansson — 127, Bollström — 126.

B klass: Sinisalo — 129, Sandström — 126, Nylund — 125, Lahdenperä — 125, Lindberg — 123, Hyvönen — 123 ja Päiviö — 122.

Eriti hea oli C klass: Bogdanoff — 131, Munck III — 128, Fagerholm — 126, v. Schantz — 125, Nyberg — 125. D klass: Ahlfors — 125, Ilmonen — 124, Selen — 123, Koskinen — 123 ja Volff — 123.

Samal võistlusel laskis poiste-kompaniist 50 meetri pealt 40 lasuga, lamades, alla 18 aastane J. Munck — 338 punkti.

Tuues need tagajärjed kergib üles küsimus, kas ei teeks ka meie laskurid katset Soome maleva tingimuste kohaselt kas või proovivõistlust korraldada, et näha vahekorda. Võimalik ka, et tulevikus soomlased ühe toodud võistlusalast soovivad võtta võistluskavasse ning sel puhul oleks meil olemas teatud ettevalmistus.

W. K.

Meest sõnast seotakse . . .

Meie tänase kaanepildi puhul.

Eesti rahvaluules on palju näiteid selle kohta, kuidas vanasti peeti au sees mehesõna, mehetootust. Millised tagajärjed on mehesõna mittepidamisel, sellest jutustab rahvasuu kurb-ilusa loo legendis „Kalmuneid“. Teatavasti on sellel ainel loodud ka Eesti ooper „Kalmuneid“, millega avati „Estoonia“ teatri muusikalavastuste hooaeg.

Noormees külvab vilja kalmu ääres ja lubas võtta kalmust naise, kui kalmulised, s. o. surnute vaimud, aitavad tal saada hea lõikuse.

Kalmulised aitasidki noormeest, vili kasvab ilus. Kuid noormees ei pidanud sõna ja kosis elava neiu. Koduteel, sõites üle kalmu, jäi reejalas kinni kivvi ja ükski vägi ei pääst-

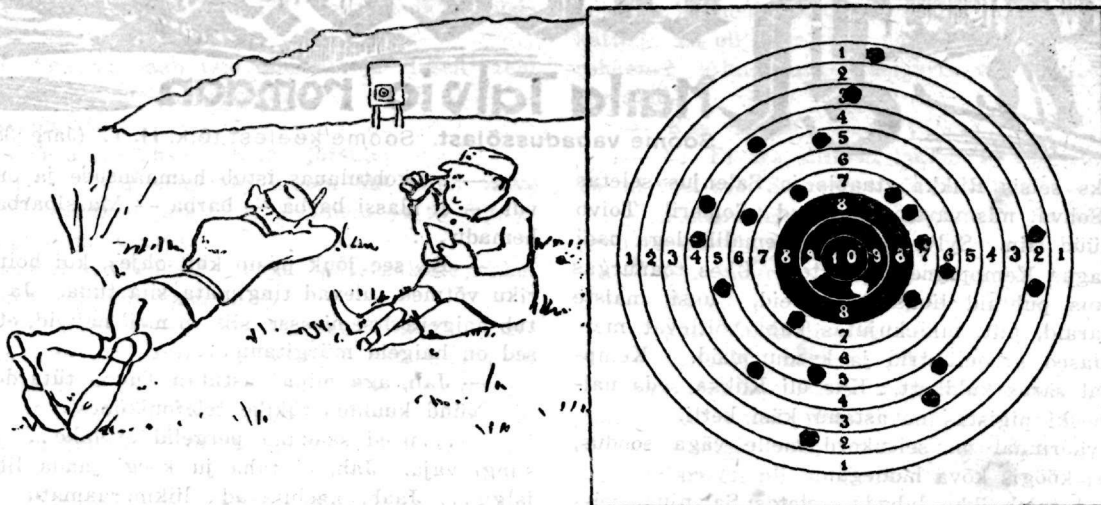
nud seda lahti. Mees pidi oma noore naise lubama kalmulistele. Siis pääsis regi kivist ja noormees võis sõita koju. Kuid kui ema tuli noorikut vastu võtma, leidis ta pruudilniku alt koolja — minia oli surnud.

Selle loo traagilises lahenduses peitub mõte, et antud sõna peab ikkagi pidama. Kalmulised, kellel selleks võim, võtsid noorelt naiselt hinge ja seega noormees oli saanud endale naiseks koolja — kalmulise, nii nagu ta kevadel külvi ajal oli lubanud.

Kunstnik Kr. Raud on selle legendi järele loonud pildi, mis on valitud meie ajakirja tänaseks kaanepildiks kui näide meie esivanemate aumõistest ja kohusetundest.

Ajaviitenurk ja naljaraasuke.

Hindmõistatus nr. 5.

Pärna ja Pihlaka laskevõistlus.

Pärn ja Pihlakas kavatsesid mõlemad tellida endile „Kaitse Kodu!“. Kuna aga neil parajasti oli kange kokkuhoiutuhin, siis otsustasid nad viimaks tellida kahe peale ühe lehe. Nad vaidlesid selle üle, kumma nimele „Kaitse Kodu!“ tellida. Seal tegi Pärn ettepaneku otsustada asi laskevõistluse teel: leht tellitakse parema laskuri nimele. Mõeldud, tehtud. Nad otsisid oma padrunid välja ja leidsid neid 24 tükki ja jagasid nad ühetasa ära, pool kummalegi. Kumbki laskis järgimööda neli kolmelaulist seeriat ja juhtus nii imelikult, et nad said igas seerias 15 punkti. Nad polnud küll meistrid laskmises, aga nii ühetasaselt polnud nad kunagi lasknud ja kuna padruneid enam ei olnud, jäi asi otsustamata.

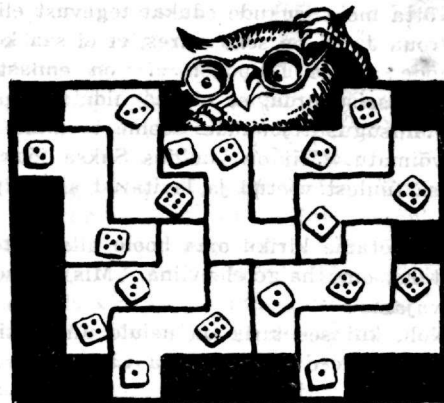
Agas selle võistluse juures oli imelik see, et kui nad hiljem märklauda silmitsesid, siis märkasid nad, et kui märklaud jagada kaheksasse ühesugusesse osasse, siis jääb igasse osasse kolm tabamust, mille silmade summa on 15, nii siis sama kui nende seeriade tulemused.

Ülal näete Pärna ja Pihlaka märklauda, milline see oli pärast laskmist. Kuidas tulevad tõmmata jooned, et silmad ja märklaud oleksid jagatud nii, nagu eelpool mainitud.

Lahendused palutakse saata „Kaitse Kodu!“ toimetusele, Tallinn, Kaarli tän. 8, hiljemalt 11. novembriks s. a. Õigesti lahendajate vahel loositakse välja „Kaitse Kodu!“ prii tellimine 1930. aastaks.

Hindmõistatus nr. 3.

mille lahendus on järgmine:

Õigesti lahendajate vahel toimunud loosimisel võitis auhinna Soome kirjaniku Aleksis Kivi „Seitse venda“

A. Kõönberg Viljandi Ühispanngast.

Furoor. Üliõpilasel oli suurepärase hundikoer. Selle koeraga, kõigi lemmikuga, käis tema korteripere naine kord jalutamas. Koju tulles küsis temalt koera peremees: „Noh, kas mu Roy sünnitas linnas ka furoori?“

„... Mis?“

„Kas ta furoori tegi, küsin ma...?“

„Mh, mh... ah jah, kuis muidu, selle peale oli ta õige nobe — peaaegu iga posti ja puu juures oli tal õiendamist.“

Väga õige! Veltveebel küsib sõdurilt: Kas sa tead, miks Ameerika sõduritel on mundri küljes mesingnööbid ja Saksa sõduritel terasnööbid?

„Ei, aga miks?“

„Tainapea. Selleks, et mundrit kinni nõõpida.“

Leitnant noorsõdurile: „Näen, et kannate prille. Mida olite eraelus?“

„Lühikese nägemisega.“

Viimaks seisis Riikka staabis ja Salenjuse seletas ta asja. Sohva, mis varem oli olnud Someril Toivo toas, oli nüüd siin. Sylvi ilus võõrasemalilledega padi pea all magas Kempainen norsates. Ühes toanurgas oli humnikus puhtaid linaseid riideid, uusi naiste kevadekübaraid, pilt, mis kujutas kaht võitlevat metsist, hõbedased kroonlühtrid ja keedunõusid. Kempainese rinnal säras kuldkest. Kus oli Riikka seda näinud? Uneski pigistas nokastanu käsi ketti.

—...väerinnal on seisukord meile väga soodus, luges keegi kõõgis kõva häälega.

— Neid tuleb ikka lubada, seletas Salenjuse, seistes laua ees, kus paberite ja kaartide peale oli pandud suur kandik võileivadega ja külmade vorstidega. — Maahiste perenainegi mõtleb täiesti pühenduda haavatute ravitsemisele.

— Jaa-a. Kits tahab kapsasse.

—...seisukord on peaaesjalikult endine, kui mitte arvesse võtta meie jõukude edukat tegevust elliniil.

— Proua Juuri on seal mures, et ei saa korda. See halastajaõde... see Lipponen... on ennast pannud niisugusesse seisukorda, et ei saa aidata.

—...niisuguste jõukude Soome toomine on taktikaliselt võimatu. Nii on kuuldus Saksa jõukude tulekust täitsa tuulest võetud ja levitatud ainult provokatsiooniks.

— Me võtame kiriku oma hoole alla ja toome ise, kurat võtaks, oma haigetele viina. Mis me selleks kodanlasi vajame?

— Noh, kui see kirik on neiuile nii tähtis... Las ta nüüd hoiab need võtmed oma käes, me saame ju need temalt, kui vajame.

— Mina võtan tüdruku oma vastutusele, ütles Kits upsakalt. — Küll ma vaatan, et on alal nii tüdruk kui ka võtmed.

Mida tähendas see pilk, mille otsatukaga mehed vahetasid isekeskis? Mees, kes istus laua ääres, hakkas ühe käega kinni võileivast, teisega vorstist. Kõõgiuks avati ja Elviira kandis sisse suitsunud kohvikannu. Riikka tundis ära oma kadunud vanaema vaskse kannu, mis oli kaheksaliitrine. Kõõgi nurgas seisid kaks suurt piimanõu.

—...ei ükski metsloom ole nii julm kui kodanlane, kui tema kukru külge puudutatakse, kuuldus lahtisest uksest.

— Siin on sedapuhku nii palju hulkujat rahvast, kaitses Salenjuse laua ääres oma seisukohta, — et ehk hakkavad kirikut rüüstama. Pietikkagi tuletas alati meeles, et revolutsioon ei pea muutuma rüüstamiseks.

—...kohtulauas istub humaansuse ja õiguse valgur — ei klassi barba — barba — klassibarbarismi lohemadu...

— Ei, see jõuk püsib küll ohjes, kui hoitakse. Kiriku võtmed tulevad tingimata siia tuua. Ja mis puutub haigeravitsemisesse, siis on meil näiteid, et kodanlased on haigeid mürgitanud...

— Jah, aga mina vastutan Tuuna tütarde eest.

Nüüd kuuldus tükike telefonikõnest.

—...need saadana pergelid ei lähe... Ja on ju siingi vaja. Jah, ei taha ju keegi jääda lihunikkude jalgu... Jaah, naelutavad liikmeraamatu otsale... Küllap seda siin teatakse... Siin ei ole midagi... on tarvis kõike saada... kuulipildujaid, mehi, kahureid... See on saadana vale... Kuulipildujaid on tarvis!..

Töölisühingu majas oli lärm äkki vaikinud ja kõik kuulajad telefonikõnet.

See oli selgesti hirmuga segatud ja hirmuärevus haaras kuulajaidki. Riikka Tuuna sai lubatähed kätte ja tungis Johan Kitsi juhitud läbi rahvajõugu. Kõik olid saanud jalule ja kõnelesid ühtaegu. Suitsupilvede takka paistis ärevaid nägusid ja põlevaid silmi. Naised tõmbasid kalosse jalga ja kasukaid selga. Keset kõike seda kanti sisse kapatäis kanamune ja hulk mehepeosid sirutus nende poole, nagu oleksid nad õunad. Pam-pam! Kas too Salenjuse Mikkogi laskis juba? Oli kuulda kabjakabinat... Tuuna poolt tuli keegi mees umbnelja ratsa, nii kuidas hobune jõudis. Looma hingeldamine kuuldus kaugele. Ahvenainen jaotas heinu neile hobustele, kes seisid töölisühingu maja ees. Ta jäi tulejale otsa vahtima. Sõõrmed värisid, vaht külgedel kihutas ratsutav kaartlane Riikkast ja Kitsist mööda. Järve taga mürises.

— See on valgete, ütles Kits. — See on punaste.

Kui vahid jõudsid nende kohta, seletas Kits, et teda on saadetud selle neiu järele valvama. Sõnatult astusid nad mööda teed, millele õhtu tules tõmbus jää ja murdus sammude all, otsekui oleks astunud mööda klaashelmeid. Taga kuuldus töölisühingu maja kära, ees oli õhtupunetus, mis kui tulikahju kumas üle Kanaka kirikuküla. Surnuaia kohal põles õhtutäht, ja kui taevast täpsemalt vaadeldi, nähti sinas palju väikesi tähti. Riikka oleks Kitsile tahtnud öelda midagi sõbralikku, aga ta ei leidnud midagi sobivat. Kui nad jõudsid Tuuna rehe kohale, tasandas Kits samme, Riikka kartis, et ta kavatses öelda seda, mida ta ei tahtnud kuulda, ja eemaldus, selg sirge, teisele poole teed.

— Neiu, ütles Kits, — ärge kartke. Neil on ru-

malad arvamused. Need on säästnud teid... te võite arvata, mida nad mõtlevad. Teie olete neid oma ülbusega pahandanud. Nad on tülitsevad teie pärast. Nii kaua kui veel oma küla mehi siin on, ei puuduta nad teid, aga need saadetakse väerinnale.

— Kas te ei või mulle relva muretseda? küsis Riikka.

— Ei. Aga ma jään teie lähedale ja lasen teid maha, kui see on möödapääsmatu.

— See on hea.

Tuuna väravas lausus Kits järsult:

— Teie ei astu sammugi muidu kui minu valve all. Poisid, vaadake järele, et see neiu ja ta õde ei lähe kuhugi ilma minuta.

Punakaartlased andsid au ja püssitikkude vahel astus Riikka koduvärvast sisse.

Õhtu oli punetav-hämar. Laudas lüpsiti. Läbi higiste klaaside valgustasid laelatarnad musti tahvleid lehmade nimedega ja lahjaks jäänud loomade harvenenud ridu. Neile polnud anda muud kui õlgi. Nad puhusid lõhnata kõrtele väsinud hinguse ja ammusid talitajate poole.

Kes seal jääb jälle kihutab kui viimast päeva? Kas inimesed pagevad? Ja tulekahju paistis jälle. Kus see nüüd oli?

Vastumeelselt tulid tüdrukud haiget perenaist tõstma. See läks täna kergemini, sest Maahiste perenaine oli aitamas.

— Kas see teie peremees oli ka minetuks ette valmistatud? küsis kiriku isa tütrelt, istudes alusriiete väel sängi veerel.

— Lennartti oli nii hea inimene, ütles Alma, istudes ja vahtides enda ette.

— Aga ta ei olnud mingi ristiinimene.

— Ta oli nii hea, kordas noor lesk, ja ta pisarad hakkasid jälle voolama.

— Peab valmis olema, lausus vanaaht. — Valmis kas või ristisurmale. Meie Issandki kannatas seda.

Kõik vaikisid ja vanaahti viimased sõnad jäid tuppa helisema.

Kass sai köögis piima ja koer vaatas söömist kadadalt pealt. Ka teenijatüdrukud sõid, istudes igauks vaikides oma kohal. Riikka ja Alma kuivatasid nõusid. Kõik oli nagu varem ja kõik oli siiski nii teistsugune.

Õed jooksid üle õue vaatama, kas tulekahju veel lõõmab. See oli levinud laiali mööda taevaranda. Koer hakkas haukuma. Järvelt kuuldus kihutamist ja külasti liiguti rahutult. Kuuldus pauk.

Just nagu endisil ajal magasid õeksed kõvades, kitsastes sängides. Riikka nägi alati enda ees Arvot, Eino-Ilmarit ja Ollit... Kord nad seisid sihtides, kord heitsid nad maha, kord magasid hangel. Kas ta näeb neid kunagi veel? Kui neil ainult ei tuleks kannatada piinu. Tegi põletavat valu, kui mõtles sellele. Kui ainuski kord saaks Arvot näha ja kuulda, et ta on andeks annud... Aga kui ta tuleb tagasi puutumatusena, ja kui ta veel mäletab endisi aegu, siis Riikka tahab saada ta omaks. Midagi ei hoia teda enam tagasi. Aga see õnn oleks liiaks suur. Alma ei saanud silmist,

kuidas Lennartti lamas rannajärsakul, rind veres ja riided röövitud. Miks ei läinud ta kaasa, et nad oleksid maha lasknud nad mõlemad? Ta ei oleks pidanud kuulama Lennartti keeldu. Ja kuhu nad olid ta nüüd pannud? Kas nad uputasid ta auku või vedeleb ta kuski koledas korjustehunnikus? Miks nad ei annud teda kätte? Ta oli neile raha pakkunud — kas nad tahtsid rohkem? Alma surus käsivarre vastu suud, et mitte karjatada.

— Kas magad? küsis Riikka.

— Ei. Ei saa silmist, kuidas ta seal lumel lamas. Ta oli veel soe. Suur vereleik jäi sinna...

— Kas mäletad oma unenägu? Sa nägid valget lindu lennult langevat.

— See langes sinu ette.

— Minu?

— Jah. Keegi langeb sul.

— Katsume magama jääda.

Aga nad kumbki ei maganud, vaid lugesid kella-lööke. Kui ainult Eino-Ilmari ei üritaks koju tulla. Siis ei päästaks teda miski asi punakaartlaste käest. Eino-Ilmari on nii hulljulge.

Ometi kord lõppes õö.

Kirikuhärra Nahinen veetis nüüd oma aega puulõhkumisega. Ta seisis rentniku kuuris ja lõi, valged pikad käed kirvevarre ümber, kõigest jõust puusüdamesse. Mida kõvemad, okslikumad pakud, seda enam tema maitse järele. Rentnik oli pidanud talle rehe juure tooma kõik vanad, hiiglasuured kasekännud. Nende kallal ta võitles. Tal olid juba terved pinud ilusaid, kõlisevaid halgusid. Puu murdus ta tahtmise järele, aga ta oma süda ei paindunud ega murdunud. See küsis ja oli kangekaelne. See ei tahtnud tühjendada karikat, mis ta ette oli asetatud. Higi tilkus Kankaa kirikhärra otsalt, higi voolas liikmeid mööda alla. Ta ei tunnud seda, ta heitles oma kangekaelse südamega. Ta armsad nägid ta häda, nad ei jätnud teda kunagi ükski. Jeremias hoidus ikka ta lähedusse — isa märkas seda küll — ja Anna-Liisa nagu ilmus aegajalt aknale. Piiritu hellus peegeldus ta silmis, kui ta jooksis meest sööma paluma, et kirikhärra ei usaldanud temale vaadata. Oleks kergem olnud, kui nood inimesed poleks olnud nii armsad. Nende pärast oli süda nõrk. Kas Jumalal võis olla mõte neid lahutada. Miks ta säästaks nad, kui ta ei säästnud oma ainukest poega! Nad olid varemalt mõelnud põgeneda, aga kirikhärra oli selle mõtte heitnud hoopis kõrvale. Anna-Liisa plaanis seda üha ööd läbi. Ta kombineeris valeriideid, ta mõtles enda peitmisele heinaküünidesse, heinakoormatesse, põõningutele, kiriku keldrisse, vannasse tuuleveskisse... Ta mees magas puulõhkuja sügavat und. Oli ometi õnn, et ta magas. Siin ta veel magas, siin olid ta käed, siin ta rind. Kas võiks olla võimalik, et mõni üritaks kätt tõsta Jumala püha mehe vastu? Kas Jumal võiks sallida seda? Jumal on saatnud oma inglid vangitornigi oma äravalituid päästma. Siingi võib sündida ime.

Kui Riikka Tuuna ja Alma Mäkimatka kiriklasse tulid, jooksid väikesed tüdrukud neile kohe vastu.

— Meil on vargad käinud, teatas Lyydia sosistades. — Isa kett on ära, paks kuldsett... Ja hõbelusikaid on kadunud... Kindlasti on punakaartlased võtnud, kui käisid siin sõjariistu otsimas.

— Aga kui nad tulevad isa võtma, sosistas Haagar, käed Riikka kaelas, — siis mina löön, mina löön nii palju kui jaksan.

— Meie valvame isa. Nad ei usalda tulla, kui me oleme siin. Aga seda ei tohi isale öelda, siis isa saadab meid ära.

— Jere lõhub isaga.

— Isa käed on päris valusad.

— Aga ema ütleb, et peab ennast rõõmsana näitama, et mitte isale muret valmistada.

— Ema naerabki tihti.

— Ei tohi öelda, et me oleme rääkinud.

— Kas tädi usub, et nad võivad tulla ja isa võtta?

— Ole vait, nad ei söanda, kui me siin oleme.

Puulõhkumine lakkas äkki. Väikesed tüdrukud vaikisid siis ja juhatsid võõrad sinna, kus isa seisis päikesepaistel jooksvate räästate all.

— Missugune rõõm! ütles kirikhärra naeratades ja sirutas mõlemad käed õeksetele vastu. Ta ei võinud neile siiski anda muud kui sõrmed, sest peopesas olid suured, valusad rakud.

— Noh, kuidas te siia pääsite?... Jaah, teil on saatja kaasas... Missugune rõõm! Aga Alma... mis sellele noorele emandale on juhtunud?

Alma hakkas värisema ja ei saanud sõnagi suust. Riikka vastas tema eest.

— Lennartti Mäkimatka on tapetud. Tulid sõjariistu otsima, viisid jääle ja laskisid maha.

Kirikhärra toetas mõlemad käed kirvele, mille ta oli kinni löönud pakk. Sinine kahvatus läks üle ta näo, otseku oleks ta iseendas tunnud tapetu saatust.

— Ja nüüd kavatseb mu öde minna punaste haavatuid talitama.

— Kuidas? küsis õpetaja ja tõstis pead.

— Nad ei ole veel korjust tagasi annud.

Õde kavatseb minna punaste haavatuid ravitsema.

— Kas nõnda?

Alma noogutas pead. Ka õpetaja-härra jäi pead noogutama ja ajas enda sirgeks.

— Meie Lunastaja oleks teiega rahul, ütles ta siis ja laskis käe Alma kõhnaks jäänud õlale. Ei kõnelnud enam. Päike paistis, veepisarad tilkusid räästast ja varblased siuksusid laudaõues.

— Kas läheme sisse — küsis kirikuhärra.

— Palun kiirustada! — hüüdis Kits, sammudes natuke maad eemal edasi-tagasi.

Lapsed tõid ema kohale. Tema ja Alma pisarad voolasid koos. Riikka Tuuna ja kirikhärra seisid kui-vade silmadega.

— Palun kiirustada! kordas Kits.

Naabrid sirutasid siis teineteisele kätt ja lahkusid. Teekäänakul pöörasid Tuuna tütreid ümber ja nägid kirikuhärrat üha seisvat päikesepaistes kuusepaku ääres, Anna-Liisa ja lapsed ta ümber. Äkki andis kahvatu mees käega märku ja kummardus poja poole. Jeremias jooksis äraminejatele isalt sõna viima. Siis

astus punakaartlane kiiresti värava juurest ja sirutas püssitiku poisile vastu.

— Mis see on, et vang saadab sõna! müristas Kits. Jeremias Nahinen seisis kartmatult püssitiku ees ja vaatas punakaartlasele.

— Teie ei tea, kellelt mul oli sõnum sellele naisele. Jumalalt. Naerge aga teie, aga Issand ei lase ennast enam kaua pilgata.

Samal hetkel lendas ta toa seinu vastu. Punakaartlane oli löönud teda lapiti püssiga.

— Mida te seal põrnitsete! käratas Kits naistele. — Minge, minge.

Riikka ja Alma ruttasid edasi. Nad kuulsid üha Jeremiase häält ja kartsid tema pärast. Kiriku ees ütles Kits naistele.

— Nad kahtlustavad juba mind. Ärge viivitage kirikus.

Aga niipea kui Riikka astus sisse kirikuvärvast, unustas ta hoiatuse, sest ammusest harjumusest vangitses teda kohe kirikuisa tegevus. Küll olid kõik kohad korratud!

Hobusekarju oli söödetud aia taga ja midagi ei olnud koristatud. Viljakottegi oli jäetud sinna — ja veel räägiti viljapuudusest ja tehti talud nii puhtaks, et oma loomad ei saanud vilja nähagi. Ja kui palju paberossiotse. Ja mis see oli? Kas mõni junkur oli visanud kivi ruutu. Käärkambriaken oli katki ja ka kirikusse oli sihitud. Isegi altarile oli sihitud. Ja saadud pihtagi. Kivi leidis seespool altariaeda, kuhu see oli põrganud. Suur kivi. Riikka seisis ja käänas kivi käes ja ta meeles liikus kibe viha. Varsti olid ülestõusmispühad käes, mustad linad tulid vahetada puhtatega ja nüüd juhtus niisuguseid asju. Aga nüüd oli ju vale hetk ja pimeduse võim. Riikka hoidis ikka veel kivi käes, et seda õele näidata, aga Alma oli suuli vastu pingilauda ja ei kuulnud ega näinud. Keldris oli uus põhjus pahameeleks: armulauaviina oli joodud, kas see oli jällegi köstri töö? Riikka lootis silmapilgule, millal saaks köstri võtta käsile. Ta ei kartnud midagi, sest kirikuisa oli vana. Kirikuhärra peaks karistama teda. Või oli siin käinud teisi? Ka nad olid aknast käinud sisse? Joosti kiiresti üles käärkambritrepist ja Kits astus sisse. Viin käes ruttas Riikka otsima öde kirikupingist. Sulgedes kirikuust tuli talle äkki meele asjaolu, mille ta hetkeks oli unustanud: et oli punakaartlaste aeg ja et ta võib-olla viimast korda nägi vana kirikut. Aga ei olnud siiski enam võimalik minna põlvitama altari ette. Ei olnud aega mõelda möödunule ega tulevasele. Kuuldes kirikuvõtme tuttaval roostetanud riginat tundis Riikka silmapilgu jooksvat mälestisi endast läbi tuluvat. Siis nägi ta kolme punakaartlast, kes olid tulnud temalt võtmeid nõudma. Ta tõstis kiiresti käe pea kohale. Nad võivad ta pigemini tappa, kui et ta annab võtme. Nad võivad ta tappa, kui tahavad seda ära võtta. Kaitstes kallist viina oma käes, astus ta kõrvale vaatamata meestest mööda. Veel oli võti oma kohal. Ta ei anna seda, ärgu nad arvaku!

Lõuna paiku tuli Alma hoiupangamajja ja öde Hulda võttis teda vastu. Proua Juuri magas veel ja

seada tegid teisedki mõrjsjad. Mõrjsjad — kelleks muuks neid nimetadagi. Nad polnud ju mingid haigetaltajad, nimelt vanaaja arusaamise järele. Seda oli näha juba nende kübaratestki, seal oli neid ju laud täis. Siin pandi siis küll valge tanu pähe ja suurem osa päevast kuluski selle tanu korraldamisele. Somerilt toodi läinud nädalal peegel, selle ees nad seisisid. Venes olnud haigetaltajatel tanu, mille otsad ulatunud vöökohani — ei soome mõistus sellest aru saa, kuidas niisuguses saab tööd teha. Aga ega nad ju tööd ei teegi, nad ainult riietavad endid. Proua Juurigi sai juba pahaseks ja ütles, et ta saadab nad ära ja võtab maa-inimesi asemele. Need puhastavad ometi põranda ja pesevad sidemed. Kae, neid tuleb pesta ja uuesti tarvitada, sest nad ei ole muretsenud neile sidetarbeid, vaid saadavad aga haavatuid, järjest ja järjest. Siin ei taha kuidagi jaksata, kuigi need ei ole kõige raskemad haavatud. Aga neile on tulnud haavapalavik, sest et ei ole hoolitsust. Ja neid on nüüd juba viis seal küümis... Korjustena, kuidas muidu. Tunaile oli siin kole juhtumus, keegi palus õpetajat. See oli vanem mees... magas seal tagaruumis. Ta hüüdis nii, et oli siinamaale kuulda. Aga proua Juuri ütles ainult, et ta sonib ja et niisuguste juttu ei maksa kuulata ja et inimene sonibki, kui tal on üle neljakümneühe palavikku. Aga talitajaid ei lasknud Fiina lähedalegi ja andis talle vist midagi, sest ta vaikus siis ja suri õhtul. Üldiselt nad ei küsi õpetajat, lubavad ainult kätte maksa. Üks seletas, et oleks pidanud otsekohe kõik kodanlased kuni viieaastaste lasteni maha tapma.

Kõik selle andis öde Hulda edasi sosinal ja ainsa hingetõmbega, otsekui oleks ta süda küllusest lõhkenemas.

— Jah, see on see viin. Sellest peab osa võtma ära ja panema kõrvale, et oleks anda niisugustele rasketele haigetele. Muidu Fiina joodab kõik neile, kes talle meeldivad. Seal on mitmeid, kes on ta erilised soosikud ja need on kõige tervemad. Niikui keegi Ronkanen, kellel ei ole muud viga kui haav jalas. Niisugune ehtis päevavaras... ja tema kõrval ta pikutab, selle ettekäändega, et see rahustab ta närve. „Tudu-tudu, lapsel!“ ta tõuseb ja heidab meeste kõrvale süngi. See rahustab neid, ütleb ta. Ja seda peab pealt vaatama! Nii et mina panen sest viinast natuke kõrvale. Et aga Alma ainult ei ütle talle seda. Siis tõuseks sellest suur kära! Ta lööb vastu kõrvu... Seepärast ei püsi siin keegi õige inimene. Neid külanaisi on ju küll kamandatud siia aitama, otsekohe staabi kaudu, aga nad ei püsi. Too Lipponen oli siiski kõige parem. Ta käsi on käinud halvasti ja ta on üsna alandlikuks muutunud. Tema see pesebki nüüd põrandat. Aga see haigemaja ei ole niisuguses korras, et teda võiks näidata. Igas ruumis tahetakse aga suitsetada, sealgi, kus on kõige haigemad.

— Mina tahaksen sinna, kus kõige enam kannatatakse, ütles Alma.

Nad tulid haavatute juure. Tubakasuitsu seest paistsid süngid määrinud peapatjadega ja nägudega, millede hulgast mõned olid seotud. Mõned haigetest istusid, mõned lamasid riides, mõned olid voodis ja

mõned sõid. Ahju ees seisis suur nõgine kohvikann, nurgas ukse juures kerkis virn määrinud riideid ja veriseid sidemeid. Kaks talitajatanudes neidu korjasid nõusid kokku. Paberossiotsad lõmistusid nende peenete kingade all. Jutuajamine katkes, kui võõras mustas rõivas naine ilmus haigetaltaja kaasas uksele. Aimult nõud kolisesid ja teine neidudest ümises midagi. Hulda Nurminen lähenes liialdatud sõbralikkusega vooditele.

(Järgneb).

M A L E.

Toimetaja A. Burmeister.

Prantsuse avang.

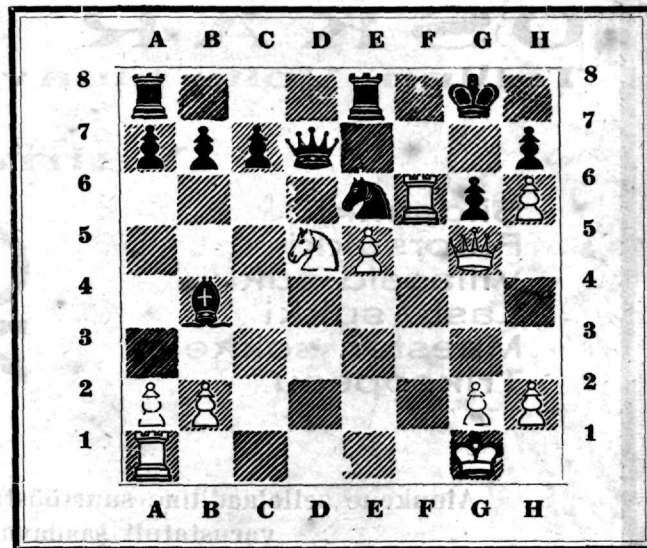
Mängitud Budapesti meisterturniiril (sept. 1929 a.).

Valged: A. Steiner. Mustad: dr. Tartakover.

1. e2—e4, e7—e6, 2. c2—c4, d7—d5, 3. c4: d5, e6: d5, 4. L d1—e7, O c8—d7, 5. L a4—b3, O d7—c6, 6. d2—d4! R g8—f6, 7. e4—e5, R f6—d7, 8. L b3—g3, f7—f6, 9. O f1—d3, O f8—b4+, 10. R b1—c3, O—O, 11. L g3—h3, g7—g6, 12. O c1—h6, V f8—e8, 13. f2—f4, R d7—f8. 14. R g1—f3, L d8—d7, 15. L h3—h4, f6: e5, 16. f4: e5, O c6—b5, 17. O d3: b5! L d7: b5, 18. L h4—f6, R f8—e6, 19. R f3—g5, L b5—d7, 20. O—O, R e6: g5, 21. L f6: g5, R b8—c6, 22. V f1—f6! R c6: d4, 23. R c3—d5, R d4—e6.

Seis peale mustade 23. sammu:

Mustad.

Valged. ◀

24. V f6: g6+!! (Hiilgav vankriohver), h7: g6, 25. L g5: g6+, K g8—h8, 26. R d5—f6, V e8—g8 (kui L e7 siis O f8!), 27. L g6—h5, V g8: g2+, 28. K g1: g2, L d7—c6+. 29. K g2—h3, R e6—g7, 30. O h6: g7+, K h8: g7, 31. V a1—g1+, K g7—f8, 32. V g1—g8+. Mustad andsid alla.

Kauba Pank Tartus

Suurturg nr. 12, oma majas.

Telefon 9 ja 209.

Võtab raha hoiule.

Annab laenusid, kusjuures laenuvõtjal tarvis ei ole liikmemaksu sisse maksa, mis laenu kallimaks teeks.

Ostab ja müüb välisraha.

Čekid: Berliini, Genfi, Helsingi, Londoni, New-Yorgi, Pariisi, Praha peale.

Müüb Eesti 7% välislaenu.

Toimetab kõiki muid pangaooperatsioone.

Kinnitus A.-S. „EESTI LLOYD“ peaagentuur.

Tule-, elu-, veo- ja õnnetusjuhtude-kinnitus.

A.-S. Trikoo-, pitsi- ja sukavabrik

OSKAR KILGAS

Tallinn, Volta tänav nr. 3. Telefon 2-23.

Valmistab:

Siidsukki
Floorsukki
Villaseid sukki
Laste sukki
Meester. sokke
Trikoopesu

OK

Siidpesu
Siidkleidiriid
Pesupitse
Paelu
Lasteülikondi
Supelülikondi
Spordiülikondi.

Ainukene sellelaadiline suurtööstus Eestis. Kaubad vabrikumärgiga varustatult saadaval igal pool üle maa.

Nõudke ainult meie kaupu.